

Z A K O N

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE

Član 1.

U Zakonu o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik RS”, broj 22/09) u članu 2. stav 1. tačka 1) posle reči: „polu” i zapete dodaje se reč: „rodu” i zapeta, a posle reči: „seksualnoj orijentaciji” i zapete dodaju se reči: „polnim karakteristikama, nivoom prihoda” i zapeta.

U tački 4) reči: „i drugu organizaciju kojoj je” zamenjuju se rečima: „drugu organizaciju, odnosno fizičko lice kojem je”.

Dodaje se tačka 5) koja glasi:

„5) poslodavac je domaće ili strano pravno i fizičko lice u javnom i privatnom sektoru, koje zapošljava ili radno angažuje jedno ili više lica, odnosno lice koje u državnom organu, organu autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave vrši prava i dužnosti poslodavca u ime Republike Srbije, autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.”

Član 2.

U članu 5. posle reči: „govor mržnje” dodaje se zapeta a reči: „i uznemiravanje i ponižavajuće postupanje” zamenjuju se rečima: „uznemiravanje, ponižavajuće postupanje i polno i rodno uznemiravanje i navođenje na diskriminaciju.”

Dodaju se st. 2. i 3. koji glase:

„Segregacija je svaki akt kojim fizičko ili pravno lice razdvaja bez objektivnog i razumnog opravdanja druga lica ili grupu lica na osnovu ličnog svojstva iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona. Dobrovoljno odvajanja od drugih lica na osnovu ličnog svojstva ne predstavlja segregaciju.

Oblik diskriminacije je i navođenje na diskriminaciju. Diskriminacija postoji ako se lice ili grupa lica navode na diskriminaciju davanjem uputstava kako da se preduzimaju diskriminatorni postupci ili navođenjem na diskriminaciju na drugi sličan način.”

Član 3.

Član 7. menja se i glasi:

„Posredna diskriminacija postoji ako naizgled neutralna odredba, kriterijum ili praksa lice ili grupu lica stavlja ili bi mogla staviti, zbog njihovog ličnog svojstva, u nepovoljan položaj u poređenju sa drugim licima u istoj ili sličnoj situaciji, osim ako je to objektivno opravdano legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primerena i nužna.”

Član 4.

U članu 8. posle reči: „ličnog svojstva” i zapete briše se reč: „neopravdano” a reči: „ako su cilj ili posledica preduzetih mera neopravdani, kao i ako ne postoji srazmera između preduzetih mera i cilja koji se ovim merama ostvaruje” zamenjuju se rečima: „osim ako je to opravdano legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primerena i nužna.”

Član 5.

Naziv iznad člana 12. menja se i glasi: „Uznemiravanje, ponižavajuće postupanje, polno i rodno uznemiravanje”.

Član 12. menja se i glasi:

„Zabranjeno je uznemiravanje, ponižavajuće postupanje i polno i rodno uznemiravanje, koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica ili grupe lica na osnovu njihovog ličnog svojstva, a naročito ako se time stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće i uvredljivo okruženje.

Polno uznemiravanje je, u smislu ovog zakona, svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje, koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica ili njegovog ličnog integriteta, a koje izaziva strah ili stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.”

Član 6.

U članu 13. stav 1. tačka 1. reči: „seksualnog opredeljenja” zamenjuju se rečima: „seksualne orijentacije” a posle reči: „invaliditeta” dodaju se reči: „i starosnog doba”.

U tački 4. posle reči: „trgovina ljudima” i zapete dodaje se reč: „segregacija” i zapeta.

U tački 5. posle reči: „diskriminacija po osnovu dva ili više ličnih svojstava” dodaju se reči: „bez obzira na to da li se uticaj pojedinih ličnih svojstava može razgraničiti (višestruka diskriminacija) ili se ne može razgraničiti (intersekcijaska diskriminacija)” a brišu se zagrade i reči: „(višestruka ili ukrštena diskriminacija)”.

Član 7.

Član 14. menja se i glasi:

„Ne smatraju se diskriminacijom posebne mere uvedene radi postizanja pune ravnopravnosti, zaštite i napretka lica, odnosno grupe lica koja se nalaze u nejednakom položaju.

Poslodavci su dužni da preduzmu odgovarajuće mere ako je to potrebno u konkretnom slučaju u cilju obezbeđivanja pristupa, razumno prilagođenog radnog mesta, učešća, stručnog usavršavanja i napredovanja u poslu zaposlenih koji se nalaze u neravnopravnom položaju u odnosu na druge zaposlene, a naročito osoba sa invaliditetom, pripadnika nacionalnih manjina, žena, osoba drugačije seksualne orijentacije, rodnog identiteta, starijih osoba i drugih, osim ako bi ove mere predstavljale nesrazmeran teret za poslodavca. Ne smatra se da je teret nesrazmeran ako je umanjen primerenim merama javnih politika u oblasti rada i zapošljavanja.

Organ javne vlasti prilikom pripreme novog propisa ili javne politike od značaja za ostvarivanje prava socioekonomski ugroženih lica ili grupa lica donosi procenu uticaja propisa ili politike u kojoj procenjuje njihovu usaglašenost sa načelom jednakosti.

Procena uticaja naročito sadrži:

1) sveobuhvatan opis stanja u oblasti koja je predmet regulisanja sa posebnim osvrtom na socioekonomski ugrožena lica i grupe lica;

2) procenu neophodnosti i srazmernosti nameravanih izmena propisa sa aspekta poštovanja načela jednakosti i prava socioekonomski ugroženih lica i grupa lica;

3) procenu rizika za prava, obaveze i na zakonu zasnovane interese lica i grupa lica iz stava 2. ovog člana.”

Član 8.

U članu 15. menja se stav 2. koji glasi:

„Zabranjeno je diskriminatorско postupanje službenog lica, odnosno odgovornog lica u organu javne vlasti u postupku zaštite prava lica pred sudovima i organima javne vlasti.”

Član 9.

Naziv iznad člana 20. menja se i glasi: „Diskriminacija na osnovu pola, roda i rodnog identiteta”.

U članu 20. stav 1. reči: „načelu ravnopravnosti polova” menjaju se rečima: „načelu rodne ravnopravnosti”.

U stavu 2. prva rečenica menja se i glasi:

„Zabranjeno je uskraćivanje prava ili javno ili prikriveno priznavanje pogodnosti u odnosu na pol, odnosno rod i rodni identitet ili zbog promene pola, odnosno prilagođavanja pola rodnom identitetu, kao i zbog trudnoće, porodijskog odsustva, odsustva radi nege deteta ili posebne nege deteta.”

U drugoj rečenici stava 2. nakon reči: „s obzirom na pol” i zapete dodaju se reči: „odnosno rod i rodni identitet” i zapeta.

Član 10.

U članu 22. stav 2. posle reči: „zdravstvenom stanju” i zapete dodaju se reči: „invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti” i zapeta.

Član 11.

U članu 23. u stavu 2. reč: „Stari” zamenjuje se rečju: „Stariji”.

Posle stava 2. dodaje se stav 3. koji glasi:

„Različito postupanje na osnovu starosnog doba ne smatra se diskriminacijom ukoliko je objektivno i razumno opravdano legitimnim ciljem, a posebno legitimno utvrđenom politikom zapošljavanja, ciljevima tržišta rada, dodatnog obrazovanja i obuke, odnosno stručnog usavršavanja, i ako su načini ostvarivanja tog cilja primereni i nužni, kao što su:

1) postavljanje posebnih uslova za zapošljavanje, obavljanje poslova i dodatno obrazovanje, odnosno stručno osposobljavanje i usavršavanje, uključujući i uslove u pogledu zarade i prestanka radnog odnosa, za omladinu, starije i lica koja imaju obavezu izdržavanja ili staranja, a sa ciljem podsticanja njihovog uključivanja na tržište rada ili obezbeđivanja njihove zaštite;

2) određivanje minimalnih uslova u pogledu starosnog doba, radnog iskustva ili godina službe za pristup zapošljavanju ili obezbeđivanju određenih prednosti u vezi sa zapošljavanjem;

3) određivanje najvišeg starosne granice za popunjavanje radnih mesta, koja se zasniva na zahtevima vezanim za dodatno obrazovanje, odnosno stručno osposobljavanje i usavršavanje za određeno radno mesto ili na potrebi za razumnom dužinom radnog staža pre ispunjavanja uslova za ostvarenje prava na penziju.”

Član 12.

Posle člana 27. dodaje se naslov iznad člana 27a koji glasi: „Diskriminacija u oblasti stanovanja” i član 27a koji glasi:

„Diskriminacija u oblasti stanovanja postoji ako se na osnovnu ličnog svojstva lica ili grupe lica uskraćuje ili otežava pristup programima stambene podrške, odbije ostvarivanje prava iz oblasti stanovanja, za omogućavanje pristupa programima stambene podrške traži ispunjenje uslova koji se ne postavljaju drugim licima ili grupi lica, odnosno ako se u pristupu programima stambene podrške neopravdano omogući prvenstvo drugom licu ili grupi lica.

Diskriminacija u oblasti stanovanja postoji i kada pravno ili fizičko lice na osnovu stvarnog, odnosno pretpostavljenog ličnog svojstva iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona odbije zaključenje ugovora o zakupu, odnosno korišćenju stambene jedinice.”

Član 13.

U članu 30. posle stava 7. dodaje se novi stav 8. koji glasi:

„Narodna skupština započinje postupak izbora novog Poverenika tri meseca pre isteka mandata Poverenika. Do izbora novog Poverenika funkciju Poverenika obavlja Poverenik kome ističe mandat.”

Dosadašnji stav 8. postaje stav 9.

Član 14.

U članu 32. posle stava 5. dodaje se novi stav 6. koji glasi:

„Poverenik bira jednog od pomoćnika koji će ga zamenjivati u slučaju njegove odsutnosti ili sprečenosti da obavlja poslove.”

Dosadašnji st. 6–9. postaju st. 7–10.

Član 15.

Član 33. menja se i glasi:

„Poverenik:

1) licu koje smatra da je pretrpelo diskriminaciju pruža informacije i savetuje ga nepristrasno i nezavisno o ostvarivanju prava i zaštiti od diskriminacije;

2) postupa po pritužbama zbog diskriminacije, daje mišljenja i preporuke u konkretnim slučajevima i izriče mere u skladu sa članom 40. ovog zakona;

3) podnosi tužbe iz člana 43. ovog zakona, zbog povrede prava iz ovog zakona, u svoje ime, a za račun diskriminisanog lica, uz saglasnost tog lica, osim kada je u pitanju grupa lica ukoliko postupak pred sudom po istoj stvari nije već pokrenut ili pravnosnažno okončan;

4) pridružuje se tužiocu kao umešač u postupku koji je diskriminisano lice pokrenulo, uz njegovu saglasnost, a ako se postupak vodi radi zaštite od diskriminacije grupe lica, saglasnost tužioca nije potrebna kada proceni da je postupak od strateškog značaja;

5) podnosi zahtev za pokretanje prekršajnog postupka zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija;

6) podnosi godišnji i poseban izveštaj Narodnoj skupštini o stanju u oblasti zaštite ravnopravnosti;

7) upozorava javnost na najčešće, tipične i teške slučajeve diskriminacije;

8) prati sprovođenje zakona i drugih propisa, inicira donošenje ili izmenu propisa i daje mišljenje o odredbama nacrtu zakona i drugih propisa u cilju unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;

9) uspostavlja i održava saradnju sa organima javne vlasti i organizacijama na teritoriji Republike Srbije, regionalnim, odnosno međunarodnim i drugim telima, organima i organizacijama nadležnim za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;

10) upućuje preporuke mera organima javne vlasti i drugim licima za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;

11) sarađuje sa udruženjima, koja imaju interes za učešće u borbi protiv diskriminacije;

12) organizuje, odnosno sprovodi nezavisna istraživanja iz oblasti unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije i objavljuje stručne publikacije, obaveštenja i informacije iz oblasti unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;

13) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.”

Član 16.

U članu 35. na kraju stava 3. dodaje se rečenica koja glasi:

„Udruženje ili organizacija koja se bavi zaštitom ljudskih prava može podneti pritužbu u ime grupe lica čije je pravo povređeno i bez saglasnosti pojedinaca koji čine tu grupu, ukoliko se povreda odnosi na neodređeni broj lica društvene grupe koje povezuje neko lično svojstvo iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona.”

Stav 4. menja se i glasi:

„U ime i uz saglasnost lica čije je pravo povređeno, pritužbu može podneti i inspekcija u skladu sa zakonom kojim se uređuje oblast inspekcijuskog nadzora”.

Član 17.

Član 36. menja se i glasi:

„Poverenik ne postupa po pritužbi:

- 1) ako utvrdi da nije nadležan;
- 2) ako podnosilac pritužbe u ostavljenom roku nije otklonio nedostatke u pritužbi;
- 3) ako je postupak pred sudom po istoj stvari pokrenut ili pravnosnažno okončan;
- 4) u slučaju smrti podnosioca pritužbe ili brisanja iz registra ako je u pitanju pravno lice;
- 5) ako je očigledno da nema povrede prava na koju podnosilac ukazuje;
- 6) ako je u istoj stvari već postupao u skladu sa članom 33. ovog zakona, a nisu podneti novi dokazi;
- 7) ako se utvrdi da je zbog protoka vremena nemoguće postići svrhu postupanja;
- 8) ako je postupak postizanja sporazuma uspešno okončan;
- 9) ako je podnosilac pritužbe odustao od pritužbe;
- 10) u drugim slučajevima propisanim zakonom.

U svim slučajevima, osim u slučaju iz tačke 4) stav 1. ovog člana, Poverenik će pismeno obavestiti podnosioca pritužbe.”

Član 18.

Član 37. menja se i glasi:

„Ukoliko su ispunjeni uslovi za dalje postupanje po pritužbi Poverenik dostavlja pritužbu licu protiv koga je podneta, u roku od 15 dana od dana prijema uredne pritužbe.

Poverenik utvrđuje činjenično stanje uvidom u sve dokaze koji su od značaja za postupanje i odlučivanje i uzimanjem izjave od podnosioca pritužbe, lica protiv kojeg je pritužba podneta, kao i drugih lica.

Ukoliko je lice protiv kojeg je pritužba podneta otklonilo posledice postupanja koje je bilo razlog podnošenja pritužbe, a podnosilac pritužbe je saglasan da su posledice otklonjene, Poverenik ne postupa dalje po pritužbi.

Saglasnost iz stava 3. ovog člana podnosilac pritužbe daje najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema dopisa Poverenika.

Ukoliko podnosilac pritužbe ne da saglasnost ili se u roku iz stava 4. ovog člana ne izjasni, Poverenik nastavlja postupak po pritužbi.”

Član 19.

U članu 38. menjaju se naziv iznad člana i član, koji glase:

„Postizanje sporazuma

Član 38.

Poverenik, u toku postupka do donošenja mišljenja, može predložiti sprovođenje postupka pregovaranja radi postizanja sporazuma, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak posredovanja u rešavanju sporova. Ovaj postupak je besplatan za podnosioca pritužbe pred Poverenikom.

U slučaju da postupak iz stava 1. ovog člana nije uspešno okončan u zakonom predviđenom roku, Poverenik nastavlja postupanje po pritužbi.”

Član 20.

Posle člana 40. dodaju se čl. 40a i 40b sa nazivima, koji glase:

„Evidencija o zaštiti od diskriminacije

Član 40a

Poverenik vodi evidenciju o zaštiti od diskriminacije, koju čine podaci o:

- 1) predmetima nastalim u radu Poverenika;
- 2) anonimizovanim pravnosnažnim presudama i odlukama donetim u vezi sa diskriminacijom i povredom načela jednakosti koje sudovi dostavljaju Povereniku u skladu sa članom 40b stav 1. tačka 2) ovog zakona.

Poverenik je rukovalac podataka o ličnosti, koje obrađuje u okviru evidencije iz stava 1. tačka 1) ovog člana, a koji obuhvataju: ime, prezime, adresu, elektronsku adresu, kao i druge podatke o ličnosti koji su neophodni za postupanje Poverenika, naročito podatke, koji se odnose na lično svojstvo, odnosno pretpostavljeno lično svojstvo kao osnov diskriminacije iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona.

Svrha vođenja evidencije iz stava 1. ovog člana je sagledavanje stanja u oblasti zaštite od diskriminacije.

Podaci iz evidencije iz stava 1. ovog člana vode se i čuvaju u elektronskom obliku u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Dostavljanje presuda i odluka sudova

Član 40b

Sudovi su dužni da:

1) vode evidenciju o pravnosnažnim presudama i odlukama donetim u parnicama za zaštitu od diskriminacije, o pravosnažnim presudama i odlukama donetim u prekršajnim postupcima zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija i o pravnosnažnim presudama i odlukama donetim u krivičnim postupcima za krivična dela koja su u vezi sa diskriminacijom i povredom načela jednakosti;

2) za prethodnu godinu, a najkasnije do 31. marta tekuće godine, dostave Povereniku anonimizovane pravnosnažne presude i odluke donete u parnicama za zaštitu od diskriminacije, anonimizovane pravnosnažnim presudama i odlukama donetim u prekršajnim postupcima zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija i anonimizovane pravnosnažne presude i odluke u krivičnim postupcima za krivična dela koja su u vezi sa diskriminacijom i povredom načela jednakosti.

Evidencija iz stava 1. tačka 1) ovog člana sadrži i podatke raščlanjene po osnovama diskriminacije, oblastima društvenih odnosa, vrste odluka, odredbe zakona na koje se povrede odnose i druge podatke od značaja za sagledavanje stanja u oblasti zaštite od diskriminacije.

Način vođenja evidencije sudova za presude i odluke iz stava 1. ovog člana i način njihovog dostavljanja Povereniku propisuje ministar nadležan za ljudska prava.”

Član 21.

U članu 45. posle stava 2. dodaju st. 3. i 4, koji glase:

„Svaka stranka može koristiti podatke matičnih evidencija i administrativnih registara radi dokazivanja činjenica u pogledu kojih snosi teret dokazivanja.

Odredbe st. 1–3. ovog člana shodno se primenjuju i na postupak pred Poverenikom.”

Član 22.

U članu 50. broj: „10.000” zamenjuje se brojem: „20.000”.

U članu 51. stav 2, članu 52. st. 3. i 4, članu 53. st. 1. i 3, članu 54. stav 2, članu 55. stav 3, članu 56. stav 2, članu 57. stav 2, članu 58. stav 2, članu 59. stav 2. i članu 60. stav 2. broj: „5.000” zamenjuju se brojem: „20.000”.

U članu 50, članu 51. stav 2, članu 52. st. 3. i 4, članu 53. st. 1. i 3, članu 54. stav 2, članu 55. stav 3, članu 56. stav 2, članu 57. stav 2, članu 58. stav 2, članu 59. stav 2. i članu 60. stav 2. broj: „50.000” zamenjuje se brojem: „100.000”.

U članu 51. stav 1, članu 52. st. 1. i 2, članu 53. stav 2, članu 54. stav 1, članu 55. st. 1. i 2, članu 56. stav 1, članu 57. stav 1, članu 58. stav 1, članu 59. stav 1. i članu 60. stav 1. broj: „10.000” zamenjuje se brojem: „50.000”.

U članu 51. stav 1, članu 52. st. 1. i 2, članu 53. st. 2, članu 54. stav 1, članu 55. st. 1. i 2, članu 56. stav 1, članu 57. stav 1, članu 58. stav 1, članu 59. stav 1. i članu 60. stav 1. broj: „100.000” zamenjuje se brojem: „500.000”.

Član 23.

U članu 55. stav 1. posle reči: „s obzirom na pol, odnosno” dodaju se reči: „rod, rodni identitet ili zbog promene pola”.

Član 24.

U članu 56. stav 1. posle reči: „seksualne orijentacije” dodaju se reči: „ili ih diskriminiše zbog seksualne orijentacije”.

Član 25.

U članu 57. stav 1. posle reči: „odnosno maloletnika prema” dodaju se reči: „zdravstvenom stanju, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti” i zapeta.

Član 26.

U članu 59. stav 1. posle reči: „političkoj stranci” dodaju se reči: „ili sindikalnoj organizaciji”.

Član 27.

Podzakonski akt kojim se uređuje način vođenja evidencija pravnosnažnih presuda i odluka u parnicama za zaštitu od diskriminacije, pravnosnažnih presuda i odluka u prekršajnim postupcima zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija i pravnosnažnih presuda i odluka u krivičnim postupcima za krivična dela koja su u vezi sa diskriminacijom i povredom načela jednakosti, kao i način njihovog dostavljanja Povereniku (član 40b stav 4. ovog zakona), donosi se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 28.

Postupci započeti pre stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po odredbama Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik RS”, broj 22/09) i opštih akata po kojima su započeti.

Član 29.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbi člana 97. tačka 2. Ustava, prema kojoj Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, kao i odgovornost i sankcije za povredu sloboda i prava građana utvrđenih Ustavom. Takođe, članom 21. stav 3. Ustava zabranjena je svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu pance, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovinskog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Republika Srbija donela je 2009. godine Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik RS”, broj 22/09), kojim je uredila opštu zabranu diskriminacije, oblike diskriminacije, postupke zaštite od diskriminacije, kao i ustanovljenje Poverenika za zaštitu ravnopravnosti kao samostalnog državnog organa, nezavisnog u obavljanju poslova utvrđenih ovim zakonom.

Tokom vođenja pregovora o članstvu Republike Srbije u Evropskoj uniji (EU) uočeno je da se postojećim rešenjima Zakona o zabrani diskriminacije ne dostižu zajedničke tekovine i da nije u punoj meri usaglašen sa relevantnim zakonodavstvom EU na šta je Evropska komisija u više navrata ukazala. Osim toga, nadležna ugovorna tela UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava, kao i za ljudska prava, istakli su potrebu institucionalnog jačanja zaštite od diskriminacije. Stoga se pristupilo usaglašavanju odredbi Zakona o zabrani diskriminacije sa pravnim instrumentima EU, odnosno: 1) Direktivom 2000/43/EZ od 29. juna 2000. godine o sprovođenju principa jednakog postupanja bez obzira na rasno ili etničko poreklo, i 2) Direktivom 2000/78/EZ od 27. novembra 2000. godine o opštem okviru za jednako postupanje sa građanima prilikom zapošljavanja i na radu. Takođe, tekst osnovnog Zakona bilo je neophodno uskladiti sa odredbama Zakona o prekršajima („Službeni glasnik RS”, br. 65/13, 13/16, 98/16 – odluka US, 91/19 i 91/19 – dr. zakon).

Zbog toga je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u čijem su delokrugu, između ostalog, poslovi državne uprave vezani za antidiskriminacionu politiku u skladu sa odredbama člana 12. stav 3. Zakona o ministarstvima („Službeni glasnik RS”, broj 128/20), pristupilo pripremi izmena i dopuna Zakona na osnovu teksta, koji je izradilo prethodno nadležno ministarstvo (Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja) u saradnji sa Poverenikom za zaštitu ravnopravnosti (dalje u tekstu: Poverenik) i Ministarstvom pravde. Nakon dve debate o Predlogu izmena i dopuna zakona, koje je organizovao Poverenik i na kojima su učestvovali predstavnici državnih organa, istaknuti profesori, sudije, stručnjaci u oblasti zabrane diskriminacije i predstavnici organizacija civilnog društva (JUKOM i Beogradski centar za ljudska prava), kao i na osnovu mišljenja dobijenog od Evropske Komisije u martu 2018. godine – izrađen je tekst Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, koji se od 4. do 23. marta 2021. godine nalazio na javnoj raspravi. Izmene i dopune odnose se na 28 postojećih članova Zakona o zabrani diskriminacije, a osnovnom tekstu dodata su i 3 nova člana.

III. OBJAŠNENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Članom 1. menja se član 2. stav 1. tačka 4. Zakona o zabrani diskriminacije tako što se reči: „drugu organizaciju kojoj je“ zamenjuju rečima: „drugu organizaciju, odnosno lice kojem je“ u cilju usaglašavanja odredbi postojećeg akta sa normama drugih zakona donetih nakon stupanja na snagu Zakona o zabrani diskriminacije, a koji proširuju krug lica na koja se mogu preneti javna ovlašćenja, odnosno utvrđuju mogućnost da se javna ovlašćenja mogu preneti i na fizička lica pod uslovima propisanim zakonom, a pre svega ona lica, navedena relevantnim odredbama Zakona o javnom beležništvu („Službeni glasnik RS”, br. 31/11, 85/12, 19/13, 55/14 – dr. zakon, 93/14 – dr. zakon, 121/14, 6/15 i 106/15). Takođe je dodata i definicija „poslodavca”.

Članom 2. predviđena je izmena člana 5. Zakona radi uključivanja i pojmovnog određenja „navođenja na diskriminaciju” kao oblika diskriminacije i definisanja „segregacije”.

Članom 3. menja se član 7. Zakona i vrši potpuno usklađivanje definicije posredne diskriminacije sa zakonodavstvom EU.

Članom 4. menja se član 8. Zakona kojim je propisan izuzetak od povrede načela jednakih prava i obaveza na način usklađen sa propisima EU.

Članom 5. utvrđuje se tekst definicije seksualnog uznemiravanja u skladu sa zakonodavstvom EU i vrši izmena člana 12. Zakona, kao i usklađivanje sa odredbom člana 182a Krivičnog zakonika („Službeni glasnik RS”, br. 85/05, 88/05 – ispravka, 107/05 – ispravka, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 i 35/19).

U članu 6. izvršena je izmena člana 13. dodavanjem: „seksualne orijentacije”, „starosnog doba” i „segregacije” kao teških oblika diskriminacije.

Članom 7. u član 14. osnovnog Zakona dodaje se novi stav o obavezama poslodavaca za sprovođenje mera u zaštiti od diskriminacije, kao i organa javne vlasti u vezi sa saradnjom sa Poverenikom za zaštitu ravnopravnosti kod donošenja novih propisa u oblasti sprečavanja diskriminacije.

U članu 8. reguliše se zabrana diskriminatorskog postupanja službenog lica.

Članom 9. menja se član 20. tako da glasi: „Diskriminacija na osnovu pola, roda i rodnog identiteta” i uz već postojeći „pol” dodaju „rod i rodni identitet”.

Članom 10. menja se član 22. dodavanjem: „invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti.”

Članom 11. dodaje se stav 3. u član 23. Zakona, kojim su definisani slučajevi postavljanja posebnih uslova na osnovu starosnog doba, koji se ne smatraju diskriminacijom u oblasti zapošljavanja na način usklađen sa propisima EU.

Članom 12. dodaje se novi član 27a koji glasi: „Diskriminacija u oblasti stanovanja”.

Članom 13. dodaje se novi stav 8. u članu 30. Zakona o zabrani diskriminacije kojim je bliže definisan postupak izbora Poverenika.

U članu 14. koji se odnosi na član 32. Zakona o zabrani diskriminacije definisan je pomoćnik koji će zamenjivati poverenika.

Članom 15. izmenjen je tekst člana 33. Zakona, kojim su proširene nadležnost Poverenika radi jačanja njegove uloge.

Članom 16. obavlja se izmena teksta člana 35. Zakona i precizira uloga udruženja ili organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava u zaštiti od diskriminacije.

Članom 17. menja se član 36. Zakona i navode slučajevi u kojima Poverenik ne postupa.

Članom 18. menja se član 37. Zakona o zabrani diskriminacije, kojim se uređuje postupanje Poverenika prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja.

Članom 19. menja se član 38. Zakona, koji se odnosi na postupak pregovaranja radi postizanja sporazuma, koji predlaže Poverenik, a koji je bliže uređen odredbama Zakona o posredovanju u rešavanju sporova („Službeni glasnik RS”, broj 55/14).

Članom 20. dodaju se dva nova čl. 40a i 40b u tekst Zakona o zabrani diskriminacije, kojima se propisuje obaveza i način vođenja evidencije o predmetima nastalim u postupcima pred Poverenikom i evidentiranje sudskih odluka u predmetima za zaštitu od diskriminacije, koji se dostavljaju Povereniku radi uspostavljanja sistema evidencije za zaštitu od diskriminacije.

Članom 21. dodaju se st. 3 i 4. u član 45. Zakona u vezi sa korišćenjem statističkih podataka, odnosno matičnih evidencija i administrativnih registara radi dokazivanja činjenica u pogledu kojih stranke snose teret dokazivanja.

Članom 22. menjaju se čl. 50–60. Zakona radi usklađivanja sa odredbama iz Zakona o prekršajima u smislu povećanja novčanih kazni, odnosno zakonskog minimuma i maksimuma iznosa novčanih kazni.

Članom 23. dodaju se „rod i rodni identitet ili zbog promene pola” u član 55.

Članom 24. dodaje se „ili ih diskriminiše zbog seksualne orijentacije.” u član 56. osnovnog Zakona

Članom 25. se menja član 57. stav 1. osnovnog Zakona dodavanjem reči: „zdravstvenom stanju, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti.”

Članom 26. se u član 59. stav 1. osnovnog Zakona dodaje „ili sindikalnoj organizaciji”.

Članom 27. reguliše se donošenje podzakonskog akta u roku od 6 meseci od dana stupanja na snagu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, koji donosi ministar nadležan za ljudska prava.

Članom 28. regulisano je da će se postupci započeti pre stupanja na snagu ovog zakona okončati po odredbama Zakona o zabrani diskriminacije od 2009. godine.

Članom 29. predviđeno je da Zakon o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona u 2021. godini nisu potrebna finansijska sredstva. Planiranje i obezbeđivanje sredstava u 2022. i 2023. godini će se vršiti u skladu sa bilansnim mogućnostima budžeta Republike Srbije i limitima određenim od strane Ministarstva finansija.

PREGLED ODREDBI KOJE SE MENJAJU, ODNOSNO DOPUNJUJU

Pojmovi Član 2.

U ovom zakonu:

1) izrazi „diskriminacija” i „diskriminatorско postupanje” označavaju svako neopravdano pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje (isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva), u odnosu na lica ili grupe kao i na članove njihovih porodica, ili njima bliska lica, na otvoren ili prikriven način, a koji se zasniva na rasi, boji kože, precima, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom poreklu, jeziku, verskim ili političkim ubeđenjima, polu, RODU, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, POLNIM KARAKTERISTIKAMA, NIVOOM PRIHODA, imovnom stanju, rođenju, genetskim osobenostima, zdravstvenom stanju, invaliditetu, bračnom i porodičnom statusu, osuđivanosti, starosnom dobu, izgledu, članstvu u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama i drugim stvarnim, odnosno pretpostavljenim ličnim svojstvima (u daljem tekstu: lična svojstva);

2) izrazi „lice” i „svako” označavaju onog ko boravi na teritoriji Republike Srbije ili na teritoriji pod njenom jurisdikcijom, bez obzira na to dali je državljanin Republike Srbije, neke druge države ili je lice bez državljanstva, kao i pravno lice koje je registrovano, odnosno obavlja delatnost na teritoriji Republike Srbije;

3) izraz „građanin” označava lice koje je državljanin Republike Srbije;

4) izraz „organ javne vlasti” označava državni organ, organ autonomne pokrajine, organ jedinice lokalne samouprave, javno preduzeće, ustanovu, javnu agenciju, ~~i drugu organizaciju u kojoj je~~ DRUGU ORGANIZACIJU, ODNOSNO FIZIČKO LICE KOJEM JE povereno vršenje javnih ovlašćenja, kao i pravno lice koje osniva ili finansira u celini, odnosno u pretežnom delu, Republika, autonomna pokrajina ili lokalna samouprava.

5) POSLODAVAC JE DOMAĆE ILI STRANO PRAVNO I FIZIČKO LICE U JAVNOM I PRIVATNOM SEKTORU, KOJE ZAPOŠLJAVA ILI RADNO ANGAŽUJE JEDNO ILI VIŠE LICA, ODNOSNO LICE KOJE U DRŽAVNOM ORGANU, ORGANU AUTONOMNE POKRAJINE ILI JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE VRŠI PRAVA I DUŽNOSTI POSLODAVCA U IME REPUBLIKE SRBIJE, AUTONOMNE POKRAJINE, ODNOSNO JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE.

Oblici diskriminacije

Član 5.

Oblici diskriminacije su neposredna i posredna diskriminacija, kao i povreda načela jednakih prava i obaveza, pozivanje na odgovornost, udruživanje radi vršenja diskriminacije, govor mržnje ~~i uznemiravanje i ponižavajuće postupanje~~, UZNEMIRAVANJE, PONIŽAVAJUĆE POSTUPANJE I POLNO I RODNO UZNEMIRAVANJE I NAVOĐENJE NA DISKRIMINACIJU.

SEGREGACIJA JE SVAKI AKT KOJIM FIZIČKO ILI PRAVNO LICE RAZDVAJA BEZ OBJEKTIVNOG I RAZUMNOG OPRAVDANJA DRUGA LICA ILI GRUPU LICA NA OSNOVU LIČNOG SVOJSTVA IZ ČLANA 2. STAV 1. TAČKA 1) OVOG ZAKONA. DOBROVOLJNO ODVAJANJA OD DRUGIH LICA NA OSNOVU LIČNOG SVOJSTVA NE PREDSTAVLJA SEGREGACIJU.

OBLIK DISKRIMINACIJE JE I NAVOĐENJE NA DISKRIMINACIJU. DISKRIMINACIJA POSTOJI AKO SE LICE ILI GRUPA LICA NAVODE NA DISKRIMINACIJU DAVANJEM UPUTSTAVA KAKO DA SE PREDUZIMAJU DISKRIMINATORSKI POSTUPCI ILI NAVOĐENJEM NA DISKRIMINACIJU NA DRUGI SLIČAN NAČIN.

Posredna diskriminacija

Član 7.

~~Posredna diskriminacija postoji ako se lice ili grupa lica, zbog njegovog odnosno njihovog ličnog svojstva, stavlja u nepovoljniji položaj aktom, radnjom ili propuštanjem koje je prividno zasnovan na načelu jednakosti i zabrane diskriminacije, osim ako je to opravdano zakonitim ciljem, a sredstvo za postizanje tog cilja su primerena i nužna.~~

POSREDNA DISKRIMINACIJA POSTOJI AKO NAIZGLED NEUTRALNA ODREDBA, KRITERIJUM ILI PRAKSA LICE ILI GRUPU LICA STAVLJA ILI BI MOGLA STAVITI, ZBOG NJIHOVOG LIČNOG SVOJSTVA, U NEPOVOLJAN POLOŽAJ U POREĐENJU SA DRUGIM LICIMA U ISTOJ ILI SLIČNOJ SITUACIJI, OSIM AKO JE TO OBJEKTIVNO OPRAVDANO LEGITIMNIM CILJEM, A SREDSTVA ZA POSTIZANJE TOG CILJA SU PRIMERENA I NUŽNA.

Povreda načela jednakih prava i obaveza

Član 8.

~~Povreda načela jednakih prava i obaveza postoji ako se licu ili grupi lica, zbog njegovog odnosno njihovog ličnog svojstva, neopravdano uskraćuju prava i slobode ili nameću obaveze koje se u istoj ili sličnoj situaciji ne uskraćuju ili ne nameću drugom licu ili grupi lica, ako su cilj ili posledica preduzetih mera neopravdani, kao i ako ne postoji srazmera između preduzetih mera i cilja koji se ovim merama estvaruje.~~ OSIM AKO JE TO OPRAVDANO LEGITIMNIM CILJEM, A SREDSTVA ZA POSTIZANJE TOG CILJA SU PRIMERENA I NUŽNA.

Uznemiravanje i ponižavajuće postupanje

UZNEMIRAVANJE, PONIŽAVAJUĆE POSTUPANJE, POLNO I RODNO

UZNEMIRAVANJE

Član 12.

~~Zabranjeno je uznemiravanje i ponižavajuće postupanje koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica ili grupe lica na osnovu njihovog ličnog svojstva, a naročito ako se time stvara strah ili neprijateljsko, ponižavajuće i uvredljivo okruženje.~~

ZABRANJENO JE UZNEMIRAVANJE, PONIŽAVAJUĆE POSTUPANJE I POLNO I RODNO UZNEMIRAVANJE, KOJE IMA ZA CILJ ILI PREDSTAVLJA POVREDU DOSTOJANSTVA LICA ILI GRUPE LICA NA OSNOVU NJIHOVOG LIČNOG SVOJSTVA, A NAROČITO AKO SE TIME STVARA ZASTRAŠUJUĆE, NEPRIJATELJSKO, DEGRADIRAJUĆE, PONIŽAVAJUĆE I UVREDLJIVO OKRUŽENJE.

POLNO UZNEMIRAVANJE JE, U SMISLU OVOG ZAKONA, SVAKO VERBALNO, NEVERBALNO ILI FIZIČKO NEŽELJENO PONAŠANJE, KOJE IMA ZA CILJ ILI PREDSTAVLJA POVREDU DOSTOJANSTVA LICA ILI NJEGOVOG LIČNOG INTEGRITETA, A KOJE IZAZIVA STRAH ILI STVARA ZASTRAŠUJUĆE, NEPRIJATELJSKO, DEGRADIRAJUĆE, PONIŽAVAJUĆE ILI UVREDLJIVO OKRUŽENJE.

Teški oblici diskriminacije

Član 13.

Teški oblici diskriminacije su:

1. izazivanje i podsticanje neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti po osnovu nacionalne, rasne ili verske pripadnosti, jezika, političkog opredeljenja, pola, rodnog identiteta, ~~seksualnog opredeljenja~~ SEKSUALNE ORIJENTACIJE, invaliditeta I STAROSNOG DOBA;

2. propagiranje ili vršenje diskriminacije od strane organa javne vlasti i u postupcima pred organima javne vlasti;

3. propagiranje diskriminacije putem javnih glasila;

4. ropstvo, trgovina ljudima, SEGREGACIJA, aparthejd, genocid, etničko čišćenje i njihovo propagiranje;

5. diskriminacija lica po osnovu dva ili više ličnih svojstava BEZ OBZIRA NA TO DA LI SE UTICAJ POJEDNIH LIČNIH SVOJSTAVA MOŽE RAZGRANIČITI (VIŠESTRUKA DISKRIMINACIJA) ILI SE NE MOŽE RAZGRANIČITI (INTERSEKCIJSKA DISKRIMINACIJA) (~~višestruka ili ukrštena diskriminacija~~);

6. diskriminacija koja je izvršena više puta (ponovljena diskriminacija) ili koja se čini u dužem vremenskom periodu (produžena diskriminacija) prema istom licu ili grupi lica;

7. diskriminacija koja dovodi do teških posledica po diskriminisanog, druga lica ili imovinu, a naročito ako se radi o kažnjivom delu kod koga je pretežna ili isključiva pobuda za izvršenje bila mržnja, odnosno netrpeljivost prema oštećenom koja je zasnovana na njegovom ličnom svojstvu.

Posebne mere

Član 14.

~~Ne smatraju se diskriminacijom posebne mere uvedene radi postizanja pune ravnopravnosti, zaštite i napretka lica, odnosno grupe lica koja se nalaze u nejednakom položaju.~~

NE SMATRAJU SE DISKRIMINACIJOM POSEBNE MERE UVEDENE RADU POSTIZANJA PUNE RAVNOPRAVNOSTI, ZAŠTITE I NAPRETKA LICA, ODNOSNO GRUPE LICA KOJA SE NALAZE U NEJEDNAKOM POLOŽAJU.

POSLODAVCI SU DUŽNI DA PREDUZMU ODGOVARAJUĆE MERE AKO JE TO POTREBNO U KONKRETNOJ SLUČAJU U CILJU OBEZBEĐIVANJA PRISTUPA, RAZUMNO PRILAGOĐENOG RADNOG MESTA, UČEŠĆA, STRUČNOG USAVRŠAVANJA I NAPREDOVANJA U POSLU ZAPOSLENIH KOJI SE NALAZE U NERAVNOPRAVNOM POLOŽAJU U ODNOSU NA DRUGE ZAPOSLENE, A NAROČITO OSOBA SA INVALIDITETOM, PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA, ŽENA, OSOBA DRUGAČIJE SEKSUALNE ORIJENTACIJE, RODNOG IDENTITETA, STARIJIH OSOBA I DRUGIH, OSIM AKO BI OVE MERE PREDSTAVLJALE NESRAZMERAN TERET ZA POSLODAVCA. NE SMATRA SE DA JE TERET NESRAZMERAN AKO JE UMANJEN PRIMERENIM MERAMA JAVNIH POLITIKA U OBLASTI RADA I ZAPOSŁJAVANJA.

ORGAN JAVNE VLASTI PRILIKOM PRIPREME NOVOG PROPISA ILI JAVNE POLITIKE OD ZNAČAJA ZA OSTVARIVANJE PRAVA SOCIOEKONOMSKI UGROŽENIH LICA ILI GRUPA LICA DONOSI PROCENU UTICAJA PROPISA ILI POLITIKE U KOJOJ PROCENJUJE NJIHOVU USAGLAŠENOST SA NAČELOM JEDNAKOSTI.

PROCENA UTICAJA NAROČITO SADRŽI:

1) SVEOBUHVAATAN OPIS STANJA U OBLASTI KOJA JE PREDMET REGULISANJA SA POSEBNIM OSVRTOM NA SOCIOEKONOMSKI UGROŽENA LICA I GRUPE LICA;

2) PROCENU NEOPHODNOSTI I SRAZMERNOSTI NAMERAVANIH IZMENA PROPISA SA ASPEKTA POŠTOVANJA NAČELA JEDNAKOSTI I PRAVA SOCIOEKONOMSKI UGROŽENIH LICA I GRUPA LICA;

3) PROCENU RIZIKA ZA PRAVA, OBAVEZE I NA ZAKONU ZASNOVANE INTERESE LICA I GRUPA LICA IZ STAVA 2. OVOG ČLANA.

Diskriminacija u postupcima pred organima javne vlasti

Član 15.

Svako ima pravo na jednak pristup i jednaku zaštitu svojih prava pred sudovima i organima javne vlasti.

~~Diskriminatorско postupanje službenog lica, odnosno odgovornog lica u organu javne vlasti, smatra se težom povredom radne dužnosti, u skladu sa zakonom.~~—ZABRANJENO JE DISKRIMINATORSKO POSTUPANJE SLUŽBENOG

LICA, ODNOSNO ODGOVORNOG LICA U ORGANU JAVNE VLASTI U POSTUPKU ZAŠTITE PRAVA LICA PRED SUDOVIMA I ORGANIMA JAVNE VLASTI.

~~Diskriminacija na osnovu pola~~, DISKRIMINACIJA NA OSNOVU POLA RODA I
RODNOG IDENTITETA

Član 20.

Diskriminacija postoji ako se postupa protivno ~~načelu ravnopravnosti polova~~ NAČELU RODNE RAVNOPRAVNOSTI, odnosno načelu poštovanja jednakih prava i sloboda žena i muškaraca u političkom, ekonomskom, kulturnom i drugom aspektu javnog, profesionalnog, privatnog i porodičnog života.

~~Zabranjeno je uskraćivanje prava ili javno ili prikriveno priznavanje pogodnosti u odnosu na pol ili zbog promene pola.~~ ZABRANJENO JE USKRAĆIVANJE PRAVA ILI JAVNO ILI PRIKRIVENO PRIZNAVANJE POGODNOSTI U ODNOSU NA POL, ODNOSNO ROD I RODNI IDENTITET ILI ZBOG PROMENE POLA, ODNOSNO PRILAGOĐAVANJA POLA RODNOM IDENTITETU, KAO I ZBOG TRUDNOĆE, PORODILJSKOG ODSUSTVA, ODSUSTVA RADI NEGE DETETA ILI POSEBNE NEGE DETETA. Zabranjeno je i fizičko i drugo nasilje, eksploatacija, izražavanje mržnje, omalovažavanje, ucenjivanje i uznemiravanje s obzirom na pol, ODNOSNO ROD I RODNI IDENTITET, kao i javno zagovaranje, podržavanje i postupanje u skladu sa predrasudama, običajima i drugim društvenim obrascima ponašanja koji su zasnovani na ideji podređenosti ili nadređenosti polova, odnosno stereotipnih uloga polova.

Diskriminacija dece

Član 22

Svako dete, odnosno maloletnik ima jednaka prava i zaštitu u porodici, društvu i državi, bez obzira na njegova ili lična svojstva roditelja, staratelja i članova porodice.

Zabranjeno je diskriminisati dete, odnosno maloletnika prema zdravstvenom stanju, INVALIDITETU, SEKSUALNOJ ORIJENTACIJI, RODNOM IDENTITETU, POLNIM KARAKTERISTIKAMA, ETNIČKOM POREKLU, NACIONALNOJ PRIPADNOSTI, bračnom, odnosno vanbračnom rođenju, javno pozivanje na davanje prednosti deci jednog pola u odnosu na decu drugog pola, kao i pravljenje razlike prema zdravstvenom stanju, imovnom stanju, profesiji i drugim obeležjima društvenog položaja, aktivnostima, izraženom mišljenju ili uverenju detetovih roditelja, odnosno staratelja i članova porodice.

Diskriminacija na osnovu starosnog doba

Član 23.

Zabranjeno je diskriminisati lica na osnovu starosnog doba.

Stari STARIJI imaju pravo na dostojanstvene uslove života bez diskriminacije, a posebno, pravo na jednak pristup i zaštitu od zanemarivanja i uznemiravanja u korišćenju zdravstvenih i drugih javnih usluga.

RAZLIČITO POSTUPANJE NA OSNOVU STAROSNOG DOBA NE SMATRA SE DISKRIMINACIJOM UKOLIKO JE OBJEKTIVNO I RAZUMNO OPRAVDANO LEGITIMNIM CILJEM, A POSEBNO LEGITIMNO UTVRĐENOM POLITIKOM ZAPOŠLJAVANJA, CILJEVIMA TRŽIŠTA RADA, DODATNOG OBRAZOVANJA I OBUKE, ODNOSNO STRUČNOG USAVRŠAVANJA, I AKO SU NAČINI OSTVARIVANJA TOG CILJA PRIMERENI I NUŽNI, KAO ŠTO SU:

1) POSTAVLJANJE POSEBNIH USLOVA ZA ZAPOŠLJAVANJE, OBAVLJANJE POSLOVA I DODATNO OBRAZOVANJE, ODNOSNO STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE I USAVRŠAVANJE, UKLJUČUJUĆI I USLOVE U POGLEDU ZARADE I PRESTANKA RADNOG ODNOSA, ZA OMLADINU, STARIJE I LICA KOJA IMAJU OBAVEZU IZDRŽAVANJA ILI STARANJA, A SA CILJEM

PODSTICANJA NJIHOVOG UKLJUČIVANJA NA TRŽIŠTE RADA ILI OBEZBEĐIVANJA NJIHOVE ZAŠTITE;

2) ODREĐIVANJE MINIMALNIH USLOVA U POGLEDU STAROSNOG DOBA, RADNOG ISKUSTVA ILI GODINA SLUŽBE ZA PRISTUP ZAPOŠLJAVANJU ILI OBEZBEĐIVANJU ODREĐENIH PREDNOSTI U VEZI SA ZAPOŠLJAVANJEM;

3) ODREĐIVANJE NAJVIŠEG STAROSNE GRANICE ZA POPUNJAVANJE RADNIH MESTA, KOJA SE ZASNIVA NA ZAHTEVIMA VEZANIM ZA DODATNO OBRAZOVANJE, ODNOSNO STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE I USAVRŠAVANJE ZA ODREĐENO RADNO MESTO ILI NA POTREBI ZA RAZUMNOM DUŽINOM RADNOG STAŽA PRE ISPUNJAVANJA USLOVA ZA OSTVARENJE PRAVA NA PENZIJU.

DISKRIMINACIJA U OBLASTI STANOVANJA

ČLAN 27A

DISKRIMINACIJA U OBLASTI STANOVANJA POSTOJI AKO SE NA OSNOVNU LIČNOG SVOJSTVA LICA ILI GRUPE LICA USKRAĆUJE ILI OTEŽAVA PRISTUP PROGRAMIMA STAMBENE PODRŠKE, ODBIJE OSTVARIVANJE PRAVA IZ OBLASTI STANOVANJA, ZA OMOGUĆAVANJE PRISTUPA PROGRAMIMA STAMBENE PODRŠKE TRAŽI ISPUNJENJE USLOVA KOJI SE NE POSTAVLJAJU DRUGIM LICIMA ILI GRUPI LICA, ODNOSNO AKO SE U PRISTUPU PROGRAMIMA STAMBENE PODRŠKE NEOPRAVDANO OMOGUĆI PRVENSTVO DRUGOM LICU ILI GRUPI LICA.

DISKRIMINACIJA U OBLASTI STANOVANJA POSTOJI I KADA PRAVNO ILI FIZIČKO LICE NA OSNOVU STVARNOG, ODNOSNO PRETPOSTAVLJENOG LIČNOG SVOJSTVA IZ ČLANA 2. STAV 1. TAČKA 1) OVOG ZAKONA ODBIJE ZAKLJUČENJE UGOVORA O ZAKUPU, ODNOSNO KORIŠĆENJU STAMBENE JEDINICE.

Prestanak mandata

Član 30.

Povereniku funkcija prestaje: istekom mandata; podnošenjem ostavke u pismenom obliku Narodnoj skupštini; ispunjenjem uslova za penziju, u skladu sa zakonom; razrešenjem i smrću.

Odluku o razrešenju Poverenika donosi Narodna skupština.

Poverenik se razrešava dužnosti:

1. zbog nestručnog i nesavesnog rada;
2. ako pravnosnažnom odlukom bude osuđen za krivično delo na kaznu zatvora koja ga čini nedostojnim ili nepodobnim za obavljanje ove funkcije;
3. gubitkom državljanstva;
4. ako obavlja drugu javnu funkciju ili profesionalnu delatnost, ako obavlja drugu dužnost ili posao koji bi mogao uticati na njegovu samostalnost i nezavisnost ili ako postupa suprotno zakonu kojim se uređuje sprečavanje sukoba interesa pri vršenju javnih funkcija.

Postupak za razrešenje Poverenika pokreće se na inicijativu jedne trećine narodnih poslanika.

Odbor utvrđuje da li postoje razlozi za razrešenje i o tome obaveštava Narodnu skupštinu.

Odbor obaveštava Narodnu skupštinu i o zahtevu Poverenika da mu prestane dužnost, kao i o ispunjenju uslova za prestanak dužnosti zbog ispunjenja uslova za penziju, u skladu sa zakonom.

Narodna skupština donosi odluku o razrešenju Poverenika većinom glasova svih narodnih poslanika.

NARODNA SKUPŠTINA ZAPOČINJE POSTUPAK IZBORA NOVOG POVERENIKA TRI MESECA PRE ISTEKA MANDATA POVERENIKA. DO IZBORA NOVOG POVERENIKA FUNKCIJU POVERENIKA OBAVLJA POVERENIK KOME

ISTIČE MANDAT.

Narodna skupština u roku od tri meseca od prestanka mandata Poverenika bira novog Poverenika.

Stručna služba Poverenika

Član 32.

Poverenik ima stručnu službu koja mu pomaže u vršenju njegovih nadležnosti.

Poverenik donosi akt, na koji saglasnost daje Narodna skupština, kojim uređuje organizaciju i rad svoje stručne službe.

Poverenik ima tri pomoćnika.

Pomoćnik Poverenika rukovodi zaokruženom oblašću rada, u skladu sa aktom o organizaciji i sistematizaciji poslova.

Pomoćnike Poverenika raspoređuje Poverenik.

POVERENIK BIRA JEDNOG OD POMOĆNIKA KOJI ĆE GA ZAMENJIVATI U SLUČAJU NJEGOVE ODSUTNOSTI ILI SPREČENOSTI DA OBAVLJA POSLOVE.

Poverenik samostalno odlučuje, u skladu sa zakonom, o prijemu lica u radni odnos u stručnu službu, rukovođen potrebom profesionalnog i delotvornog vršenja svoje nadležnosti.

Na zaposlene u stručnoj službi Poverenika shodno se primenjuju propisi o radnim odnosima u državnim organima.

Finansijska sredstva za rad Poverenika, njegovih pomoćnika i njegove stručne službe obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, na predlog Poverenika.

Sedište Poverenika je u Beogradu.

Nadležnost Poverenika

Član 33.

Poverenik:

~~1. prima i razmatra pritužbe zbog povreda odredaba ovog zakona i daje mišljenja i preporuke u konkretnim slučajevima i izriče mere u skladu sa članom 40. ovog zakona;~~

~~2. podnosiocu pritužbe pruža informacije o njegovom pravu i mogućnostima pokretanja sudskog ili drugog postupka zaštite, odnosno preporučuje postupak mirenja;~~

~~3. podnosi tužbe iz člana 43. ovog zakona, zbog povreda prava iz ovog zakona, u svoje ime a uz saglasnost i za račun diskriminisanog lica, ukoliko postupak pred sudom po istoj stvari nije već pokrenut ili pravosnažno okončan;~~

~~4. podnosi prekršajne prijave zbog povrede prava iz ovog zakona;~~

~~5. podnosi godišnji i poseban izveštaj Narodnoj skupštini o stanju u oblasti zaštite ravnopravnosti;~~

~~6. upozorava javnost na najčešće, tipične i teške slučajeve diskriminacije;~~

~~7. prati sprovođenje zakona i drugih propisa, inicira donošenje ili izmenu propisa radi sprovođenja i unapređenja zaštite od diskriminacije i daje mišljenje o odredbama nacrtu zakona i drugih propisa koji se tiču zabrane diskriminacije;~~

~~8. uspostavlja i održava saradnju sa organima nadležnim za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštitu ljudskih prava na teritoriji autonomne pokrajine i lokalne samouprave;~~

~~9. preporučuje organima javne vlasti i drugim licima mere za ostvarivanje ravnopravnosti.~~

POVERENIK:

1) LICU KOJE SMATRA DA JE PRETRPELO DISKRIMINACIJU PRUŽA INFORMACIJE I SAVETUJE GA NEPRISTRASNO I NEZAVISNO O OSTVARIVANJU PRAVA I ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE;

2) POSTUPA PO PRITUŽBAMA ZBOG DISKRIMINACIJE, DAJE MIŠLJENJA I PREPORUKE U KONKRETNIM SLUČAJEVIMA I IZRIČE MERE U SKLADU SA ČLANOM 40. OVOG ZAKONA;

3) PODNOSI TUŽBE IZ ČLANA 43. OVOG ZAKONA, ZBOG POVREDE PRAVA IZ OVOG ZAKONA, U SVOJE IME, A ZA RAČUN DISKRIMINISANOG LICA, UZ SAGLASNOST TOG LICA, OSIM KADA JE U PITANJU GRUPE LICA UKOLIKO POSTUPAK PRED SUDOM PO ISTOJ STVARI NIJE VEĆ POKRENUT ILI PRAVOSNAŽNO OKONČAN;

4) PRIDRUŽUJE SE TUŽIOCU KAO UMEŠAČ U POSTUPKU KOJI JE DISKRIMINISANO LICE POKRENULO, UZ NJEGOVU SAGLASNOST, A AKO SE POSTUPAK VODI RADI ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE GRUPE LICA, SAGLASNOST TUŽIOCA NIJE POTREBNA KADA PROCENI DA JE POSTUPAK OD STRATEŠKOG ZNAČAJA;

5) PODNOSI ZAHTEV ZA POKRETANJE PREKRŠAJNOG POSTUPKA ZBOG POVREDE ODREDBAMA KOJIMA SE ZABRANJUJE DISKRIMINACIJA;

6) PODNOSI GODIŠNJI I POSEBAN IZVEŠTAJ NARODNOJ SKUPŠTINI O STANJU U OBLASTI ZAŠTITE RAVNOPRAVNOSTI;

7) UPOZORAVA JAVNOST NA NAJČEŠĆE, TIPIČNE I TEŠKE SLUČAJEVE DISKRIMINACIJE;

8) PRATI SPROVOĐENJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA, INICIRA DONOŠENJE ILI IZMENU PROPISA I DAJE MIŠLJENJE O ODREDBAMA NACRTA ZAKONA I DRUGIH PROPISA U CILJU UNAPREĐENJA RAVNOPRAVNOSTI I ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE;

9) USPOSTAVLJA I ODRŽAVA SARADNJU SA ORGANIMA JAVNE VLASTI I ORGANIZACIJAMA NA TERITORIJI REPUBLIKE SRBIJE, REGIONALNIM, ODNOSNO MEĐUNARODNIM I DRUGIM TELIMA, ORGANIMA I ORGANIZACIJAMA NADLEŽNIM ZA OSTVARIVANJE RAVNOPRAVNOSTI I ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE;

10) UPUĆUJE PREPORUKE MERA ORGANIMA JAVNE VLASTI I DRUGIM LICIMA ZA OSTVARIVANJE RAVNOPRAVNOSTI I ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE;

11) SARADUJE SA UDRUŽENJIMA, KOJA IMAJU INTERES ZA UČEŠĆE U BORBI PROTIV DISKRIMINACIJE;

12) ORGANIZUJE, ODNOSNO SPROVODI NEZAVISNA ISTRAŽIVANJA IZ OBLASTI UNAPREĐENJA RAVNOPRAVNOSTI I ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE I OBJAVLJUJE STRUČNE PUBLIKACIJE, OBAVEŠTENJA I INFORMACIJE IZ OBLASTI UNAPREĐENJA RAVNOPRAVNOSTI I ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE;

13) OBAVLJA I DRUGE POSLOVE U SKLADU SA ZAKONOM.

Podnošenje pritužbe

Član 35.

Lice koje smatra da je pretrpelo diskriminaciju podnosi Povereniku pritužbu pismeno ili, izuzetno, usmeno u zapisnik, bez obaveze plaćanja takse ili druge naknade.

Uz pritužbu se podnose i dokazi o pretrpljenom aktu diskriminacije.

U ime i uz saglasnost lica čije je pravo povređeno, pritužbu može podneti organizacija koja se bavi zaštitom ljudskih prava ili drugo lice. UDRUŽENJE ILI ORGANIZACIJA KOJA SE BAVI ZAŠTITOM LJUDSKIH PRAVA MOŽE PODNETI PRITUŽBU U IME GRUPE LICA ČIJE JE PRAVO POVREĐENO I BEZ SAGLASNOSTI POJEDINACA KOJI ČINE TU GRUPU, UKOLIKO SE POVREDA ODNOSI NA NEODREĐENI BROJ LICA DRUŠTVENE GRUPE KOJE POVEZUJE NEKO LIČNO SVOJSTVO IZ ČLANA 2. STAV 1. TAČKA 1) OVOG ZAKONA.

~~Poverenik dostavlja pritužbu licu protiv koga je podneta, u roku od 15 dana od dana prijema pritužbe.~~ U IME I UZ SAGLASNOST LICA ČIJE JE PRAVO POVREĐENO, PRITUŽBU MOŽE PODNETI I INSPEKCIJA U SKLADU SA ZAKONOM KOJIM SE UREĐUJE OBLAST INSPEKCIJSKOG NADZORA.

Član 36.

Poverenik postupa po pritužbi ukoliko postupak pred sudom po istoj stvari nije

~~već pokrenut ili pravosnažno okončan.~~

~~Poverenik ne postupa po pritužbi ako je očigledno da nema povrede prava na koju podnosilac ukazuje, ako je u istoj stvari već postupano a nisu ponuđeni novi dokazi, kao i ako utvrdi da je zbog proteka vremena od učinjene povrede prava nemoguće postići svrhu postupanja.~~

~~POVERENIK NE POSTUPA PO PRITUŽBI:~~

- ~~1) AKO UTVRDI DA NIJE NADLEŽAN;~~
- ~~2) AKO PODNOSILAC PRITUŽBE U OSTAVLJENOM ROKU NIJE OTKLONIO NEDOSTATKE U PRITUŽBI;~~
- ~~3) AKO JE POSTUPAK PRED SUDOM PO ISTOJ STVARI POKRENUT ILI PRAVOSNAŽNO OKONČAN;~~
- ~~4) U SLUČAJU SMRTI PODNOSIOCA PRITUŽBE ILI BRISANJA IZ REGISTRA AKO JE U PITANJU PRAVNO LICE;~~
- ~~5) AKO JE OČIGLEDNO DA NEMA POVREDE PRAVA NA KOJU PODNOSILAC UKAZUJE;~~
- ~~6) AKO JE U ISTOJ STVARI VEĆ POSTUPAO U SKLADU SA ČLANOM 33. OVOG ZAKONA, A NISU PODNETI NOVI DOKAZI;~~
- ~~7) AKO SE UTVRDI DA JE ZBOG PROTEKA VREMENA NEMOGUĆE POSTIĆI SVRHU POSTUPANJA;~~
- ~~8) AKO JE POSTUPAK POSTIZANJA SPORAZUMA USPEŠNO OKONČAN;~~
- ~~9) AKO JE PODNOSILAC PRITUŽBE ODUSTAO OD PRITUŽBE;~~
- ~~10) U DRUGIM SLUČAJEVIMA PROPISANIM ZAKONOM.~~

~~U SVIM SLUČAJEVIMA, OSIM U SLUČAJU IZ TAČKE 4) STAV 1. OVOG ČLANA, POVERENIK ĆE PISMENO OBAVESTITI PODNOSIOCA PRITUŽBE.~~

Utvrđivanje činjeničnog stanja

Član 37.

~~Po prijemu pritužbe Poverenik utvrđuje činjenično stanje uvidom u podnete dokaze i uzimanjem izjave od podnosioca pritužbe, lica protiv kojeg je pritužba podneta, kao i od drugih lica.~~

~~Lice protiv kojeg je pritužba podneta može se izjasniti o navodima pritužbe u roku od 15 dana od dana njenog prijema.~~

~~UKOLIKO SU ISPUNJENI USLOVI ZA DALJE POSTUPANJE PO PRITUŽBI POVERENIK DOSTAVLJA PRITUŽBU LICU PROTIV KOGA JE PODNETA, U ROKU OD 15 DANA OD DANA PRIJEMA UREDNE PRITUŽBE.~~

~~POVERENIK UTVRĐUJE ČINJENIČNO STANJE UVIDOM U SVE DOKAZE KOJI SU OD ZNAČAJA ZA POSTUPANJE I ODLUČIVANJE I UZIMANJEM IZJAVE OD PODNOSIOCA PRITUŽBE, LICA PROTIV KOJEG JE PRITUŽBA PODNETA, KAO I DRUGIH LICA.~~

~~UKOLIKO JE LICE PROTIV KOJEG JE PRITUŽBA PODNETA OTKLONILO POSLEDICE POSTUPANJA KOJE JE BILO RAZLOG PODNOŠENJA PRITUŽBE, A PODNOSILAC PRITUŽBE JE SAGLASAN DA SU POSLEDICE OTKLONJENE, POVERENIK NE POSTUPA DALJE PO PRITUŽBI.~~

~~SAGLASNOST IZ STAVA 3. OVOG ČLANA PODNOSILAC PRITUŽBE DAJE NAJKASNIJE U ROKU OD 15 DANA OD DANA PRIJEMA DOPISA POVERENIKA.~~

~~UKOLIKO PODNOSILAC PRITUŽBE NE DA SAGLASNOST ILI SE U ROKU IZ STAVA 4. OVOG ČLANA NE IZJASNI, POVERENIK NASTAVLJA POSTUPAK PO PRITUŽBI.~~

Mirenje POSTIZANJE SPORAZUMA

Član 38.

~~Poverenik predlaže sprovođenje postupka mirenja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak medijacije, a pre preduzimanja drugih radnji u postupku.~~

~~POVERENIK, U TOKU POSTUPKA DO DONOŠENJA MIŠLJENJA, MOŽE PREDLOŽITI SPROVOĐENJE POSTUPKA PREGOVARANJA RADI POSTIZANJA~~

SPORAZUMA, U SKLADU SA ZAKONOM KOJIM SE UREĐUJE POSTUPAK POSREDOVANJA U REŠAVANJU SPOROVA. OVAJ POSTUPAK JE BESPLATAN ZA PODNOSIOCA PRITUŽBE PRED POVERENIKOM.

U SLUČAJU DA POSTUPAK IZ STAVA 1. OVOG ČLANA NIJE USPEŠNO OKONČAN U ZAKONOM PREDVIĐENOM ROKU, POVERENIK NASTAVLJA POSTUPANJE PO PRITUŽBI.

EVIDENCIJA O ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE ČLAN 40A

POVERENIK VODI EVIDENCIJU O ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE, KOJU ČINE PODACI O:

- 1) PREDMETIMA NASTALIM U RADU POVERENIKA;
- 2) ANONIMIZOVANIM PRAVOSNAŽNIM PRESUDAMA I ODLUKAMA DONETIM U VEZI SA DISKRIMINACIJOM I POVREDOM NAČELA JEDNAKOSTI KOJE SUDOVI DOSTAVLJAJU POVERENIKU U SKLADU SA ČLANOM 40B STAV 1. TAČKA 2) OVOG ZAKONA.

POVERENIK JE RUKOVALAC PODATAKA O LIČNOSTI, KOJE OBRADUJE U OKVIRU EVIDENCIJE IZ STAVA 1. TAČKA 1) OVOG ČLANA, A KOJI OBUHVATAJU: IME, PREZIME, ADRESU, ELEKTRONSKU ADRESU, KAO I DRUGE PODATKE O LIČNOSTI KOJI SU NEOPHODNI ZA POSTUPANJE POVERENIKA, NAROČITO PODATKE, KOJI SE ODOSE NA LIČNO SVOJSTVO, ODNOSNO PRETPOSTAVLJENO LIČNO SVOJSTVO KAO OSNOV DISKRIMINACIJE IZ ČLANA 2. STAV 1. TAČKA 1) OVOG ZAKONA.

SVRHA VOĐENJA EVIDENCIJE IZ STAVA 1. OVOG ČLANA JE SAGLEDAVANJE STANJA U OBLASTI ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE.

PODACI IZ EVIDENCIJE IZ STAVA 1. OVOG ČLANA VODE SE I ČUVAJU U ELEKTRONSKOM OBLIKU U SKLADU SA ZAKONOM KOJIM SE UREĐUJE ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI.

DOSTAVLJANJE PRESUDA I ODLUKA SUDOVA ČLAN 40B

SUDOVI SU DUŽNI DA:

- 1) VODE EVIDENCIJU O PRAVOSNAŽNIM PRESUDAMA I ODLUKAMA DONETIM U PARNICAMA ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE, O PRAVOSNAŽNIM PRESUDAMA I ODLUKAMA DONETIM U PREKRŠAJNIM POSTUPCIMA ZBOG POVREDE ODREDBA KOJIMA SE ZABRANJUJE DISKRIMINACIJA I O PRAVOSNAŽNIM PRESUDAMA I ODLUKAMA DONETIM U KRIVIČNIM POSTUPCIMA ZA KRIVIČNA DELA KOJA SU U VEZI SA DISKRIMINACIJOM I POVREDOM NAČELA JEDNAKOSTI;

- 2) ZA PRETHODNU GODINU, A NAJKASNIJE DO 31. MARTA TEKUĆE GODINE, DOSTAVE POVERENIKU ANONIMIZOVANE PRAVOSNAŽNE PRESUDE I ODLUKE DONETE U PARNICAMA ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE, ANONIMIZOVANE PRAVOSNAŽNIM PRESUDAMA I ODLUKAMA DONETIM U PREKRŠAJNIM POSTUPCIMA ZBOG POVREDE ODREDBA KOJIMA SE ZABRANJUJE DISKRIMINACIJA I ANONIMIZOVANE PRAVOSNAŽNE PRESUDE I ODLUKE U KRIVIČNIM POSTUPCIMA ZA KRIVIČNA DELA KOJA SU U VEZI SA DISKRIMINACIJOM I POVREDOM NAČELA JEDNAKOSTI.

EVIDENCIJA IZ STAVA 1. TAČKA 1) OVOG ČLANA SADRŽI I PODATKE RAŠČLANJENE PO OSNOVAMA DISKRIMINACIJE, OBLASTIMA DRUŠTVENIH ODNOSA, VRSTE ODLUKA, ODREDBE ZAKONA NA KOJE SE POVREDE ODOSE I DRUGE PODATKE OD ZNAČAJA ZA SAGLEDAVANJE STANJA U OBLASTI ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE.

NAČIN VOĐENJA EVIDENCIJE SUDOVA ZA PRESUDE I ODLUKE IZ STAVA 1. OVOG ČLANA I NAČIN NJIHOVOG DOSTAVLJANJA POVERENIKU PROPISUJE MINISTAR NADLEŽAN ZA LJUDSKA PRAVA.

Pravila o teretu dokazivanja

Član 45.

Ako je sud utvrdio da je izvršena radnja neposredne diskriminacije ili je to među strankama nesporno, tuženi se ne može osloboditi od odgovornosti dokazivanjem da nije kriv.

Ukoliko tužilac učini verovatnim da je tuženi izvršio akt diskriminacije, teret dokazivanja da usled tog akta nije došlo do povrede načela jednakosti, odnosno načela jednakih prava i obaveza snosi tuženi.

SVAKA STRANKA MOŽE KORISTITI PODATKE MATIČNIH EVIDENCIJA I ADMINISTRATIVNIH REGISTARA RADI DOKAZIVANJA ČINJENICA U POGLEDU KOJIH SNOSI TERET DOKAZIVANJA.

ODREDBE ST. 1–3. OVOG ČLANA SHODNO SE PRIMENJUJU I NA POSTUPAK PRED POVERENIKOM.

Kaznene odredbe

Član 50.

Novčanom kaznom od ~~40.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj službeno lice, odnosno odgovorno lice u organu javne vlasti ako postupi diskriminatorски (član 15. stav 2).

Član 51.

Novčanom kaznom od ~~40.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice, odnosno preduzetnik, ako na osnovu ličnog svojstva licu koje obavlja privremene i povremene poslove, licu na dopunskom radu, studentu i učeniku na praksi, licu na stručnom osposobljavanju i usavršavanju bez zasnivanja radnog odnosa, odnosno volonteru, narušava jednake mogućnosti za zasnivanje radnog odnosa ili uživanje pod jednakim uslovima svih prava u oblasti rada (član 16. stav 1).

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, odnosno u organu javne vlasti, kao i fizičko lice.

Član 52.

Novčanom kaznom od ~~40.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice, odnosno preduzetnik, ako u okviru svoje delatnosti, na osnovu ličnog svojstva lica ili grupe lica, odbije pružanje usluge, za pružanje usluge traži ispunjenje uslova koji se ne traže od ostalih lica ili grupa lica, odnosno ako u pružanju usluge neopravdano da prvenstvo drugom licu ili grupi lica (član 17. stav 1).

Novčanom kaznom od ~~40.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice odnosno preduzetnik, vlasnik, odnosno korisnik objekta u javnoj upotrebi ili javne površine, ako licu ili grupi lica na osnovu njihovog ličnog svojstva onemogućiti pristup tim objektima, odnosno površinama (član 17. stav 2).

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, odnosno u organu javne vlasti, kao i fizičko lice.

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 2. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, odnosno u organu javne vlasti, kao i fizičko lice.

Član 53.

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u organu javne vlasti ako postupi protivno načelu slobodnog ispoljavanja vere ili uverenja, odnosno ako licu ili grupi lica uskrati pravo na sticanje,

održavanje, izražavanje i promenu vere ili uverenja, kao i pravo da privatno ili javno iznesu, odnosno postupe shodno svojim uverenjima (član 18).

Novčanom kaznom od ~~10.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana pravno lice odnosno preduzetnik.

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice.

Član 54.

Novčanom kaznom od ~~10.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj vaspitna, odnosno obrazovna ustanova koja licu ili grupi lica, na osnovu njihovog ličnog svojstva neopravdano oteža ili onemogućuje upis, odnosno isključuje ih iz vaspitne, odnosno obrazovne ustanove (član 19. stav 2).

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u vaspitnoj, odnosno obrazovnoj ustanovi.

Član 55.

Novčanom kaznom od ~~10.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice koje uskrati pravo ili prizna pogodnosti s obzirom na pol, odnosno eksploatiše lice ili grupu lica s obzirom na pol, odnosno ROD, RODNI IDENTITET ILI ZBOG PROMENE POLA (član 20. stav 2).

Novčanom kaznom od ~~10.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik ako uskrati pravo ili prizna pogodnosti s obzirom na pol, odnosno vrši fizičko i drugo nasilje, eksploataciju, izražava mržnju, omalovažava, ucenjuje i uznemirava lice ili grupu lica s obzirom na pol.

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 2. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, odnosno u organu javne vlasti, kao i fizičko lice.

Član 56.

Novčanom kaznom od ~~10.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ili preduzetnik ako lice ili grupu lica pozove da se javno izjasne o svojoj seksualnoj orijentaciji, odnosno ako spreči izražavanje njihove seksualne orijentacije ILI IH DISKRIMINIŠE ZBOG SEKSUALNE ORIJENTACIJE, u skladu sa ovim zakonom (član 21).

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, odnosno u organu javne vlasti, kao i fizičko lice.

Član 57.

Novčanom kaznom od ~~10.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ili preduzetnik ako diskriminiše dete, odnosno maloletnika prema ZDRAVSTVENOM STANJU, INVALIDITETU, SEKSUALNOJ ORIJENTACIJI, RODNOM IDENTITETU, POLNIM KARAKTERISTIKAMA, ETNIČKOM POREKLU, NACIONALNOJ PRIPADNOSTI, bračnom, odnosno vanbračnom rođenju, javno poziva na davanje prednosti deci jednog pola u odnosu na decu drugog pola ili pravi razliku prema imovnom stanju, profesiji i drugim obeležjima društvenog položaja, aktivnostima, izraženom mišljenju ili uverenju njegovih roditelja, odnosno staratelja i članova porodice (član 22. stav 2).

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, odnosno u organu javne vlasti, kao i fizičko lice.

Član 58.

Novčanom kaznom od ~~10.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ili preduzetnik ako zanemaruje ili uznemirava lice na osnovu starosnog doba u pružanju zdravstvenih ili drugih javnih usluga (član 23. stav 1).

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, odnosno u organu javne vlasti, kao i fizičko lice.

Član 59.

Novčanom kaznom od ~~10.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ili preduzetnik ako diskriminiše lice ili grupu lica zbog njihovih političkih ubeđenja ili pripadnosti, odnosno nepripadnosti političkoj stranci ILI SINDIKALNOJ ORGANIZACIJI (član 25. stav 1).

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, odnosno u organu javne vlasti, kao i fizičko lice.

Član 60.

Novčanom kaznom od ~~10.000~~ 50.000 do ~~400.000~~ 500.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ili preduzetnik ako licu ili grupi lica na osnovu njihovog ličnog svojstva neopravdano odbije pružanje zdravstvenih usluga, postavi posebne uslove za pružanje zdravstvenih usluga koji nisu opravdani medicinskim razlozima, odbije postavljanje dijagnoze i uskrati informacije o trenutnom zdravstvenom stanju, preduzetim ili nameranim merama lečenja ili rehabilitacije, kao i ako ih uznemirava, vređa i omalovažava u toku boravka u zdravstvenoj ustanovi (član 27. stav 2).

Novčanom kaznom od ~~5.000~~ 20.000 do ~~50.000~~ 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u pravnom licu, odnosno u organu javne vlasti, kao i zdravstveni radnik.

ANALIZA EFEKATA ZAKONA

1. Određivanje problema u vezi sa postojećim stanjem i definisanje promene

Tokom primene Zakona o zabrani diskriminacije iz 2009. godine, uočena je potreba za njegovim unapređenjem kako bi se ojačali kapaciteti institucije Poverenika, a radi efikasnijeg postupanja u interesu građana i građanki. U radu Poverenika prisutan je veliki broj postupaka započelih i sprovedenih po različitim osnovama, odnosno ličnim svojstvima, a koji se odnose na pritužbe građana i građanki kako je navedeno u Izveštaju Poverenika za 2020. godinu:

Pritužbe u kojima je navedeno lično svojstvo	broj	%
Zdravstveno stanje	121	15,6
Starosno doba	115	14,8
Nacionalna pripadnost ili etničko poreklo	114	14,7
Pol	105	13,5
Invaliditet	89	11,5
Bračni i porodični status	56	7,2
Neko drugo lično svojstvo	47	6,0
Imovno stanje	44	5,7
Članstvo u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama	30	3,9
Državljanstvo	12	1,5
Verska ili politička ubeđenja	11	1,4
Izgled	7	0,9
Seksualna orijentacija	7	0,9
Osuđivanost	4	0,5
Rodni identitet	4	0,5
Jezik	4	0,5
Preci	3	0,4
Rođenje	2	0,3
Rasa	1	0,1
Genetske osobenosti	1	0,1
Ukupno	777	100

U 177 pritužbi, kao osnov diskriminacije, navedeno je više ličnih svojstava. Pripadnici romske populacije su u nesrazmernom nepovoljnom položaju.¹ Prema podacima sa poslednjeg popisa stanovništva, u Republici Srbiji je na 100 aktivnih bilo 140 neaktivnih stanovnika, dok je kod Roma i Romkinja na 100 aktivnih bilo 257 neaktivnih (pre svega izdržavanih) lica.² Kako se u aktivno stanovništvo ubrajaju lica koja obavljaju i zanimanje i nezaposlena lica (lica koja su nekada radila i lica koja aktivno traže posao), treba skrenuti pažnju na to da od ukupno aktivnih Roma i Romkinja, njih 59% čine nezaposlena lica, što je znatno iznad nacionalnog proseka koji je do pre pet godina iznosio 22,40%.

Vrhovni kasacioni sud je presudom Rev. 853/2014 zauzeo stav da je zastupanje na sudu u slučajevima diskriminacije moguće i bez pristanka lica na koje

¹ Strategija za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji za period od 2016. do 2025. godine („Službeni glasnik RS”, broj 26/16)

² Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2011, Knjiga 7: *Ekonomska aktivnost*, Republički zavod za statistiku, Beograd, 2013, str.10-11.

se odnose, iako su osnovni i viši sudovi ovakve tužbe Poverenika do tada odbacivali.³ Takođe, jedna od preporuka Poverenika, koja se ponavlja iz godine u godinu je uključivanje rodne komponente u kreiranju i sprovođenju javnih politika u cilju unapređenja položaja žena i rodne ravnopravnosti. Stoga je neophodno dopuniti Zakon o zabrani diskriminacije odredbama, koje definišu i prepoznaju polno i rodno uznemiravanje kao jedan od važnih elemenata diskriminacije.

Takođe, pojedine odredbe Zakona o zabrani diskriminacije nisu usklađene sa Zakonom o prekršajima, koji je stupio na snagu nakon njegovog usvajanja.

Odredbe Zakona o zabrani diskriminacije potrebno je dodatno uskladiti i sa relevantnim zakonodavstvom EU. U izveštajima o napretku Republike Srbije u procesu evrointegracija i sprovođenju akcionih planova za poglavlja 23. i 24, Evropska komisija je ocenila da su neophodne dodatne izmene Zakona o zabrani diskriminacije kako bi se u potpunosti uskladio sa pravnim tekovinama EU. S tim u vezi, istaknuto je da pun kapacitet Poverenika da sprovodi nadležnosti u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije još uvek nije ostvaren. Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije, u okviru svojih izveštaja i smernica, ukazivala je na značaj osnaživanja kapaciteta Poverenika proširivanjem nadležnosti.

Komitet za ljudska prava UN je u Zaključnim zapažanjima u vezi sa Trećim periodičnim izveštajem Republike Srbije o primeni Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima za 2016. i 2017. godinu uputio preporuke za preduzimanje konkretnih mera u pravcu blagovremenog i efikasnog sprovođenja Akcionog plana za primenu tada važeće Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije 2014–2018. („Službeni glasnik RS”, broj 60/13). Naglašena je potreba za adekvatnim regulisanjem indirektno diskriminacije kroz planirane izmene i dopune antidiskriminacionih propisa, kao i jačanje kapaciteta Poverenika imajući u vidu porast pritužbi u prethodnih nekoliko godina:

IZVEŠTAJI POVERENIKA ZA ZAŠTITU RAVNOPRAVNOSTI O PRITUŽBAMA VEZANIM ZA DISKRIMINACIJU				
godina	2014.	2017.	2018.	2019.
ukupno pritužbi	626	532	947	711
preporuke	665	501	300	686
podnete tužbe	/	3	1	1
krivične prijave	3	3	3	6
prekršajne prijave	1	1	1	3
upozorenja	9	13	17	23
UKUPAN broj predmeta	1 304	1 053	1269	1430

2. Ciljevi koji se postižu donošenjem akta

Opšti cilj donošenja Zakona je osnaživanje antidiskriminacionih mehanizama za sprovođenje mera iz ove oblasti, kao i stvaranje društvene klime u kojoj postoji nulta tolerancija na diskriminaciju. Dugoročan cilj je uspostavljanje bliže saradnje između institucije Poverenika i organizacija civilnog društva, odnosno udruženja, koja se bave zaštitom ljudskih prava u interesu celog društva.

Prilikom vođenja parničnih postupaka za zaštitu od diskriminacije, Poverenik se često suočava sa problemom dokazivanja posredne diskriminacije.⁴ U tužbama, koje mahom fizička lica podnose sudu, a tiču se diskriminacije – često se, dosta neodređeno, navodi da prema njima nije postupano jednako, tj. kao u ostalim sličnim slučajevima.⁵ Ovo je rezultat nepotkrepljenosti tužioca statističkim podacima, koji bi omogućili tačan uvid u prethodne slične situacije. Stoga se u cilju prevazilaženja ove

³ M. Reljanović, *Studija o primeni Zakona o zabrani diskriminacije*, str. 28–33.

⁴ *Studija o primeni*, strana 2.

⁵ *Studija o primeni*, strana 5.

situacije predlaže dopuna člana 45. Zakona o zabrani diskriminacije. Osim toga, uspostavljanjem evidencije o sudskim presudama u sporovima za zaštitu od diskriminacije, Poverenik će biti u mogućnosti da brzo i efikasno dokaže neravnopravno i neopravdano postupanje prema nekom licu ili grupi lica. Naime, Poverenik je i do sada vodio evidenciju svih akata, koje u postupcima zaštite od diskriminacije i unapređivanja zaštite od diskriminacije donosi tokom svog rada.⁶ Problem je u tome što identična evidencija pri Povereniku ne postoji kada je reč o sudskim presudama. Zato bi, najkasnije godinu dana od stupanja na snagu izmena i dopuna ovog Zakona, a na osnovu novih čl. 40a i 40b, pri instituciji Poverenika trebalo da bude uspostavljena evidencija i o sudskim slučajevima iz oblasti zaštite od diskriminacije u Republici Srbiji.

Podizanje svesti kod pružalaca javnih usluga i privrednih subjekata, naročito preduzetnika, o primerenom i prihvatljivom odnosu prema bilo kojoj od ranjivih grupa trebalo bi ostvariti kroz povećanje procenta uvaženih preporuka Poverenika sa sadašnjih 85% na preko 95% do kraja 2022. godine. Naročito se očekuje porast broja preporuka po kojima je postupljeno, a odnose se na unapređenje pristupa objektima, uslugama, površinama i informacijama osobama sa invaliditetom. S tim u vezi, očekivani cilj je da se u naredne tri godine od stupanja Zakona na snagu u redovnim godišnjim izveštajima Poverenika evidentira trend smanjenja pritužbi po osnovu invaliditeta u navedenoj oblasti za 20% godišnje.

Sledeća oblast u kojoj građani i građanke najčešće podnose pritužbe zbog diskriminacije jeste pružanje javnih usluga i korišćenje objekata i površina (12%), oblast obrazovanja i stručnog osposobljavanja (7,90%), javno informisanje i mediji (7%), zdravstvena zaštita (5,10%), socijalna zaštita (4,50%), dok je broj pritužbi pojedinačno u ostalim oblastima društvenog života zastupljen u nešto manjem procentu, uglavnom ispod 3%. Istovremeno, najveći broj pritužbi podnet je protiv organa javne vlasti (43% u 2017. godini, 50% u 2018. godini i 43% u 2019. godini). Nakon toga slede pravna lica (28,70%) i fizička lica (17,80%). Ostalo čine grupe lica, organizacije i institucije, u značajno manjem procentu. Cilj je da se u periodu od 5 godina od dana stupanja na snagu ovog zakona zaustavi negativan trend rasta broja pritužbi protiv organa javne vlasti. Ostvarenju ovog cilja doprineće kako uvećane kazne za prekršioce, tako i norme koje iniciraju efikasniju saradnju Poverenika i organa javne vlasti.

Iako su potvrđeni međunarodni ugovori prema Ustavu Srbije sastavni deo pravnog sistema, sudska praksa u postupcima za zaštitu od diskriminacije pokazuje da se sudije retko pozivaju na ove instrumente, osim ukoliko njihove odredbe nisu transponovane u normativne akte domaćeg zakonodavstva.⁷ Stoga je porebno da se domaćim propisom (Zakonom) unapredi zaštita od diskriminacije i predvidi navođenje na diskriminaciju kao jedan njen oblik.

Pokazatelji učinka za promene, koji donosi ovaj zakon odnose se na: 1) povećanje broja pravnosnažnih presuda u postupcima za zaštitu od diskriminacije, 2) povećanje broja pristupnih rampi za osobe sa invaliditetom, 3) smanjenje pritužbi protiv organa vlasti. Praćenjem ovih pokazatelja moguće je, pre svega, utvrditi da li je došlo do napretka u sprečavanju diskriminacije prema određenim kategorijama (Romi i Romkinje, žene, osobe sa invaliditetom). U odnosu na poslednji Izveštaj Poverenika neophodno je dostići vrednosti:

- 35% pritužbi manje protiv organa javne vlasti u periodu 2022–2024. godina,
- 50% pritužbi manje za pružanje javnih usluga i korišćenje objekata i površina u periodu 2022–2024. godina,
- 25% povećanja broja pravnosnažnih presuda u postupcima za zaštitu od diskriminacije u 2022. godini u odnosu na 2020. godinu.

⁶ Poslovnik o radu Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, član 18. i čl. 60–63.

⁷ *Studija o primeni*, strana 14.

3. Finansijski efekti

Zakonom je predviđeno da se poveća iznos kazni za nepoštovanje odredbi Zakona u skladu sa Zakonom o prekršajima.

Kada je reč o budžetskim sredstvima, za sprovođenje ovog zakona u 2021. godini nisu potrebna dodatna finansijska sredstva. Planiranje i obezbeđivanje sredstava u 2022. i 2023. godini će se vršiti u skladu sa bilansnim mogućnostima budžeta Republike Srbije i limitima određenim od strane Ministarstva finansija. Predviđa se, pre svega, uspostavljanje nove baze podataka o postupcima zaštite od diskriminacije i unapređenja zaštite od diskriminacije u sudskim postupcima i sudskim presudama u ovoj oblasti. U tu svrhu, odnosno za administriranje baze stvoriće se troškovi, koje je potrebno obezbediti u budžetu, a koji se odnose na opremanje (nabavku odgovarajućeg hardvera i softvera) i angažovanje i stručno osposobljavanje zaposlenih pri Povereniku i nadležnom ministarstvu. Shodno dinamici usvajanja predmetnog zakona, ova sredstva je neophodno planirati za 2022. i 2023. godinu imajući u vidu da se preraspodelom postojećih već nedovoljnih resursa i kod Poverenika i kod nadležnog ministarstva ne može efikasno obezbediti novi postupak vođenja elektronske evidencije.

4. Da li su razmatrane druge mogućnosti za rešavanje problema?

Navedene ciljeve nije moguće postići drugim načinima s obzirom da je jedan od ciljeva Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije usklađivanje njegovih odredbi sa relevantnim zakonodavstvom EU i novijom domaćom regulativom. Predviđene izmene i dopune tiču se prvenstveno rada Poverenika, institucije koja je obrazovana baš na osnovu ovog zakona, pa je jedini mogući način bio donošenje izmena i dopuna, kojim se ne predlaže formiranje ni jednog novog instituta.

5. Zašto je donošenje akta najbolji način za rešavanje problema?

Zakon o zabrani diskriminacije je od 2009. godine i kroz rad Poverenika pokazao da može predstavljati korisni pravni instrument za ispunjavanje složenih međunarodnih standarda u sferi zaštite ljudskih prava. Donošenje nekog drugog zakona iz iste materije unelo bi nepotrebnu konfuziju u pravni sistem.

6. Na koga i kako će najverovatnije uticati rešenja u zakonu?

Rešenja, koja se predlažu izmenama i dopunama, uticaće neposredno na rad Poverenika, dok će preventivno delovati na organe javne vlasti, privredne subjekte, pravna i fizička lica. Dugoročno, najveću korist od izmena i dopuna imaće građani i građanke, koji će biti zaštićeniji od akata diskriminacije i osnaženi delotvornim antidiskriminativnim mehanizmom. Ličnim angažmanom doprineli bi, između ostalog, dodatnom unapređenju opšteg društvenog stava prema ugroženim grupama, neprihvatljivom postupanju, govoru mržnje, nejednakom tretmanu i degradirajućem ponašanju.

U vezi sa radom i funkcionisanjem Poverenika, Zakon o zabrani diskriminacije u članu 30. stav 8. nije dosledno regulisao pitanje izbora Poverenika. Predviđeno je, naime, da Narodna skupština Republike Srbije u roku od tri meseca od dana isteka mandata Poverenika bira novog, što znači da je ostavljen mogući vremenski period u kome nije definisano ko obavlja ovu funkciju. Zakon kao ni Poslovnik o radu Poverenika za zaštitu ravnopravnosti ne predviđaju ovakvu situaciju. Novim rešenjem se predlaže da postupak za izbor novog poverenika pokrene Narodna skupština tri meseca pre isteka mandata postojećeg poverenika. Ovakvo zakonsko rešenje dopunjeno je i odredbom da sve do trenutka imenovanja novog poverenika tu funkciju obavlja postojeći poverenik.

Dopuna u članu 35. stav 3. omogućuje da organizacije, koje se bave zaštitom ljudskih prava, mogu podneti pritužbu po osnovu diskriminacije grupe lica i bez saglasnosti te grupe. Uslov za to je da je pomenuta grupa lica u kategoriji „ranjivih”

grupa, tj. da sve njene članove povezuje zajedničko svojstvo, koje ih svrstava u neku od kategorija posebne osetljivosti. Drugi preduslov se odnosi na neodređeni broj lica prema kojima je učinjen diskriminatorni akt. Ovo je naročito značajno u slučaju grupe lica, koja nije u stanju da identifikuju da je nad njom počinjena ili se vrši prikrivena, produžena ili posredna diskriminacija.⁸ Na ovaj način, otvara se prostor da društvo prepozna posredne vidove diskriminacije, koji su često osnova za ozbiljnije oblike nejednakog tretiranja.

U vezi sa navedenim, naročito su značajne odredbe, koje definišu akt polnog i rodnog uznemiravanja i navođenja na diskriminaciju kao do sada nedefinisane kategorije (dopunom člana 5). Poslodavci, lica u organima javne vlasti, kao i fizička lica često ne shvataju da su svojim ponašanjem uzrokovali diskriminaciju, pa se neželjeni postupci kontinuirano ponavljaju. U pogledu sankcionisanja ovakvog ponašanja posebno je problematično što se počinioci diskriminacije ne smatraju odgovornim upravo zbog socijalne klime, koju su dugotrajnim činjenjem diskriminacije kreirali. Domen rada i zapošljavanje je oblast iz kojih se Povereniku za zaštitu ravnopravnosti od njegovog ustanovljenja podnosi najveći broj pritužbi.

Dalje, nakon pritužbi na diskriminaciju na osnovu invaliditeta, sledeća po brojnosti grupa pritužbi odnosi se na diskriminaciju na osnovu starosti (starosne dobi), pogotovo u oblasti rada. Stoga izmene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije sadrže dopunu člana 23, koja se tiče pitanja diskriminacije na osnovu starosnog doba. Novim rešenjima dopuštaju se donosiocima propisa, ali i poslovnim subjektima da kreiraju politiku zapošljavanja i uređuju odnose u oblasti rada bez mogućnosti da dođe do povrede prava po osnovu starosnog doba ukoliko je takvo postupanje opravdano ciljem, objektivno, razumno i u skladu sa utvrđenom politikom zapošljavanja, tržištem rada i dodatnim obrazovanjem i obukom i usavršavanjem i ako su načini ostvarivanja tog cilja primereni i nužni. Ove dopune kao efekat bi trebalo da imaju smanjenje broja postupaka pred Poverenikom u vezi sa diskriminacijom po osnovu starosne dobi, a u oblasti rada imajući u vidu da će se jedan broj postupaka, na osnovu pomenutih izmena, smatrati neosnovanim. Treba naglasiti da se polovina pritužbi Povereniku po osnovu starosnog doba ticao dece. Od ukupnog broja pritužbi u kojima su podnosioci navodili starosni osnov, najveći broj se odnosio na oblast obrazovanja i stručnog usavršavanja, u kojoj se deca i mladi do 18 godina najčešće susreću sa diskriminacijom.

7. Efekti na društvo

Ovaj zakon će imati posebni uticaj na ugrožene i diskriminisane kategorije kako to pokazuju izveštaji Poverenika i u kojima se navode: žene, stariji, Romi i Romkinje, *LGBTI* lica, osobe sa invaliditetom. Tokom 2019. godine, Povereniku je podneto 711 pritužbi, što je povećanje od oko 10,25% u odnosu na 2018. godinu (638 pritužbi).⁹ Udruženja su naročito aktivna u zaštiti prava *LGBT* populacije pošto se pojedinci iz ove društvene grupe radi lične bezbednosti retko odlučuju na samostalno pokretanje postupka. Primetna je, istovremeno, tendencija stagnacije i pada broja pritužbi, koje se podnose zbog diskriminacije na osnovu nacionalne pripadnosti i etničkog porekla. U 2014. godini, ovaj osnov diskriminacije bio je na prvom mestu, tokom 2015. godine zauzimaao je drugo mesto sa učešćem od 18,40% od ukupnog broja pritužbi. U 2016. godini, ovaj osnov diskriminacije nalazio se na četvrtom mestu, dok se u 2017. godini, sa udelom od 9,80% od ukupnog broja pritužbi, ovaj osnov nalazio na petom mestu. Najveći broj ovih pritužbi podnet je zbog pripadnosti romskoj nacionalnoj manjini (33). Smanjenje broja ovih pritužbi ne može se podvesti pod smanjivanje stepena ranjivosti romske populacije, već se radi o nedostatku motivacije i kapaciteta da se potraži pravna zaštita. S toga je neophodno osnažiti udruženja tj. nevladine organizacije da u ime onih koji ne poznaju

⁸ *Studija o primeni*, strana 6.

⁹ Poverenik, *redovni godišnji izveštaji za 2018. i 2019. godinu*

mehanizme zaštite ljudskih prava, pokreću postupke kako pred Poverenikom, tako i pred nadležnim sudovima.¹⁰

8. Upravljački efekti

Zakon predviđa da se ojačaju kapaciteti Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i ministarstva nadležnog za poslove ljudskih prava iz domena vođenja evidencije za pravnosnažne presude donete u postupcima u zaštiti od diskriminacije sa po jednim zaposlenim licem i pratećom opremom. S tim u vezi, ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog doneće pravilnik o načinu dostavljanja odluka sudova u slučajevima zaštite od diskriminacije Povereniku.

9. Kakve će troškove primena zakona stvoriti građanima i privredi, naročito malim i srednjim preduzećima?

Primena zakona ne iziskuje nikakve dodatne troškove za privredu i građane. Pravna ili fizička lica, koja budu poštovala odredbe propisane ovim zakonom, neće osetiti nikakve negativne efekte njegove primene. Takođe, efekti primene ne mogu dovesti do značajnih promena na regulisanom tržištu, kao što ne utiču ni na konkurenciju i na potrošače. Predviđeno povećanje nadležnosti Poverenika u pogledu vršenja istraživanja predstavlja normativno usklađivanje sa faktičkim stanjem pošto Poverenik sa svojom službom već više godina sprovodi istraživanja, koja su publikovana i navođena u njegovim redovnim godišnjim izveštajima. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije takođe će se odnositi na organe javne vlasti definisane zakonom, ali i na mere određivanja i sprovođenja zaštite od diskriminacije i obezbeđenja ravnopravnosti, kao i na izveštavanje o njihovoj realizaciji.

U pogledu troškova postupka za zaštitu od diskriminacije, postupak pred Poverenikom je za podnosioca pritužbe besplatan.¹¹ U članu 35. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije, propisano je da lice, koje smatra da je pretrpelo diskriminaciju, podnosi Povereniku pritužbu pisano ili, izuzetno, usmeno u zapisnik, bez obaveze plaćanja takse ili druge naknade. Kada je reč o troškovima postupka mirenja (postizanja sporazuma), koji se predlaže, dosadašnja praksa i podaci Poverenika pokazuju da se godišnje sprovede manje od četiri ovakva postupka, tako da se ne očekuje da bi utrošak dodatnih sredstava u zavisnosti od broja održanih razgovora, bio veći od sto hiljada dinara godišnje.¹²

Pravilnikom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u Stručnoj službi Poverenika za zaštitu ravnopravnosti („Službeni glasnik RS”, broj 30/19) utvrđeno je da je broj sistematizovanih radnih mesta u Stručnoj službi 60 državnih službenika i nameštenika. Zaključno sa 31. decembrom 2020. godine, u Stručnoj službi Poverenika, bilo je 37 zaposlenih na neodređeno vreme i 2 zaposlena na određeno. Dinamika i obim poslova, koji se obavljaju u Stručnoj službi Poverenika ukazuju na neophodnost dodatnog jačanja kadrovskih kapaciteta. Međutim to nije moguće učiniti u okviru raspoloživih budžetskih sredstava i bez stvaranja dodatnih ili neplaniranih troškova.

U pogledu odredbe, koja propisuje da organi javne vlasti dostavljaju, na zahtev Poverenika, informacije i izveštaje o stanju u oblasti zaštite ravnopravnosti, može se navesti da je ovo jedini način da Poverenik sprovede temeljnu analizu pojedinog problema i preporuči shodne izmene propisa. Iz primera, koje Poverenik navodi u svojim redovnim godišnjim izveštajima, jasno je da se u praksi ostvaruje pravo na pristup informacijama od javnog značaja kod organa javne vlasti, pa stoga za sprovođenje ove odredbe iz člana 33. stava 2, na koji se odnose izmene i dopune,

¹⁰ Poverenik, *Redovni godišnji izveštaj za 2017. godinu*, strana 73.

¹¹ *Poslovnik*, član 13. stav 2.

¹² Dopis Poverenika za zaštitu ravnopravnosti br. 011-00-13/2018-02 upućen Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja

neće biti neophodna dodatna sredstva niti će predstavljati značajan teret za organe javne vlasti.

10. Da li su pozitivne posledice donošenja zakona takve da opravdavaju troškove koje će on stvoriti?

Predloženim izmenama i dopunama detaljnije se uređuje oblast, koja je već predmet Zakona o zabrani diskriminacije i u pogledu primene ne postoje realni rizici po društveni i politički sistem. Takođe, primenom zakona se ne može umanjiti već dostignuti nivo prava u bilo kojoj oblasti. Procena je da predložene regulatorne odredbe ne mogu stvoriti nepovoljne efekte po privredni sistem. Naprotiv, u nastojanju da izbegnu suočavanje sa višestruko uvećanim kaznama, privredni subjekti će voditi više računa o tretmanu svojih zaposlenih, kao i o poštovanju antidiskriminativnih normi propisanih zakonima iz oblasti rada i zapošljavanja.

Implementacija Zakona će doprineti višem stepenu ravnopravnosti u Republici Srbiji zahvaljujući merama, koje doprinose sprečavanju diskriminacije po osnovu bilo kog ličnog svojstva, a na građane i građanke će naročito imati efekta umanjeње prakse, koja dovodi do diskriminacije u oblasti rada i u postupcima pred organima javne vlasti. Ravnopravno uključivanje žena, osoba sa invaliditetom, pripadnika manjina, starijih osoba i drugih ranjivih grupa u savremene društvene tokove imalo bi pozitivne efekte na privredni sistem, a posredno i na populacionu politiku cele države.

11. Da li se zakonom podržavaju stvaranje novih privrednih subjekata i tržišna konkurencija?

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije ne inicira se stvaranje novih privrednih subjekata niti se neposredno utiče na tržišnu konkurenciju.

12. Da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o ovom aktu?

Početne izmene i dopune zakonskih odredbi, bivše Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja izvršilo je u saradnji sa Poverenikom i Ministarstvom pravde nakon čega su sledile dve debate o primeni Zakona, koje je organizovao Poverenik i na kojima su učestvovali predstavnici: Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstva pravde, istaknuti profesori, sudije, stručnjaci u oblasti zabrane diskriminacije i predstavnici organizacija civilnog društva (JUKOM i Beogradski centar za ljudska prava). Evropska Komisija je dala svoje mišljenje i dodatne sugestije u februaru 2018. godine na tekst Predloga, a o njima se još jednom izjasnio pravni tim Poverenika, naročito u vezi sa predloženim izmenama i dopunama, koje se direktno tiču rada ove institucije. Socijalno-ekonomski savet je na 84. sednici, održanoj 16. novembra 2018. godine, pozitivno ocenio Predlog uz zahtev za određenim korekcijama, koje treba da obuhvate usaglašavanje poslednje verzije navedenog nacrtu sa relevantnim direktivama EU i odredbama nacionalnih propisa (na primer, definicija posredne diskriminacije).

Donošenjem novog Zakona o ministarstvima krajem oktobra 2020. godine („Službeni glasnik RS”, broj 128/20) poslovi državne uprave, koji se odnose na antidiskriminaciju, nalaze se u delokrugu Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u skladu sa odredbama člana 12. Zakona. Time je, između ostalog, navedeno ministarstvo preuzelo od prethodnog Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja rad na pripremi i izradi Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije.

Javna rasprava je sprovedena od 4. do 23. marta 2021. godine i o tome je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog izradilo izveštaj.

13. Koje će se mere tokom primene zakona preduzeti da bi se ostvarilo ono što se donošenjem zakona namerava?

- Osnaživanje kapaciteta Poverenika;
- Beleženje i posebno praćenje sporova koji se tiču zaštite od diskriminacije u sudovima radi upoznavanja sa primerima dobre prakse;¹³
- Edukacija sudija u cilju upoznavanja sa suštinom antidiskriminatornih propisa i njihovog razlikovanja od ostalih oblika kršenja prava;
- Angažovanje stručne službe Poverenika na omogućavanju dostupnosti statističkih podataka svim zainteresovanim licima, koja bi na njima zasnovala pritužbu Povereniku ili tužbu sudu;
- Sprovođenje sveobuhvatnih istraživanja sa ciljem preciznijeg mapiranja problema u okviru populacije, koja je u riziku od diskriminacije;
- Medijska kampanja sa ciljem upoznavanja javnosti i društvenih subjekata sa novim normativnim mehanizmom, koji je vidno senzitivniji u odnosu na dosadašnji.

Posebnu važnost treba pridati pojmovima „navođenja na diskriminaciju” i „polnog i rodnog uznemiravanja”. Kampanju bi mogla da inicira jedna sudska presuda u skladu sa novim, uvećanim kaznama predviđenim izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije.

¹³

**IZJAVA
O USKLAĐENOSTI PROPISA SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE**

1. **Ovlašćeni predlagač propisa:** Vlada
Obrađivač: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog
2. **Naziv propisa**
Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije
Draft Law on Amendments on the Law on the Prohibition of Discrimination
3. **Usklađenost propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum):**
 - a) **Odredbe Sporazuma koje se odnose na normativnu sadržinu propisa:**
Čl. 90. (Saradnja u oblasti statistike), 101. (Saradnja u oblasti socijalne politike), 102. (Obrazovanje i stručno osposobljavanje), 114. (Državna uprava), član 128. stav 1.(a)
 - b) **Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma:**
U skladu sa odredbama člana 72. Sporazuma
 - v) **Ocena ispunjenosti obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma:**
U potpunosti ispunjava.
 - g) **Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma:**
/
 - d) **Veza sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije:**
NPAA 3.23.3.
4. **Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije:**
 - a) **Navođenje odredaba primarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima:**
Ugovor o funkcionisanju EU čl. 8. i 9, član 153. stav 1. tačka i) i član 157.
 - b) **Navođenje sekundarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima:**
 - Direktiva 2000/43/EZ od 29. juna 2000. godine o sprovođenju principa jednakog postupanja bez obzira na rasno ili etničko poreklo (Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin)
 - Direktiva 2000/78/EZ od 27. novembra 2000. godine o opštem okviru za jednako postupanje sa građanima prilikom zapošljavanja i na radu (Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation)
 - v) **Navođenje ostalih izvora prava Evropske unije i usklađenost sa njima:**
/
 - g) **Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost:**
Sa aspekta materije regulisanja Zakona o zabrani diskriminacije u ovom trenutku je postignuta najveća moguća usklađenost odredbi zakona sa propisima EU.
 - d) **Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije:**

Do kraja 2021. godine

5. Ukoliko ne postoje odgovarajuće nadležnosti Evropske unije u materiji koju reguliše propis, i/ili ne postoje odgovarajući sekundarni izvori prava Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost, potrebno je obrazložiti tu činjenicu. U ovom slučaju, nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa. Tabelu usklađenosti nije potrebno popunjavati i ukoliko se domaćim propisom ne vrši prenos odredaba sekundarnog izvora prava Evropske unije, već se isključivo vrši primena ili sprovođenje nekog zahteva koji proizlazi iz odredbe sekundarnog izvora prava (npr. Predlogom odluke o izradi strateške procene uticaja biće sprovedena obaveza iz člana 4. Direktive 2001/42/EZ, ali se ne vrši i prenos te odredbe Direktive):

Tabele usklađenosti za direktive 2000/43/EC od 29. juna 2000. godine i 2000/78/EC od 27. novembra 2000. godine date su u prilogu Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava EU prevedeni na srpski jezik
Ne

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik EU

Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije više puta je preveden i dostavljan zainteresovanim partnerima. Radna verzija teksta propisa kojim se menja i dopunjuje Zakon o zabrani diskriminacije, bila je predmet konsultacija sa Evropskom komisijom u više navrata 2018. godine.

8. Saradnja sa EU i učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti.

Evropska komisija je konsultovana dva puta tokom procesa izrade Predloga. Prva verzija Predloga uobličena je u bivšem Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i data na mišljenje Evropskoj Komisiji krajem 2017. godine. U martu 2018. godine, Komisija je dostavila pozitivno mišljenje na sve izvršene promene radi usklađivanja sa Direktivama EU uz nekoliko primedbi i sugestija, koje su usvojene i integrisane u tekst Predloga. Naknadne izmene, izvršene u skladu sa mišljenjima prikupljenim od državnih organa, nisu promenile karakter odredbi, koje su usaglašavane sa pravnim tekovinama Evropske Unije, a što je potvrđeno i u sledećem mišljenju Evropske komisije, koje je dobijeno u februaru 2019. godine.

1. Naziv propisa EU: COUNCIL DIRECTIVE 2000/43/EC of 29 June 2000 Implementing the Principle of Equal Treatment between Persons Irrespective of Racial or Ethnic Origin Direktiva 2000/43/EZ od 29. juna 2000. godine o sprovođenju principa jednakog postupanja bez obzira na rasno ili etničko poreklo			2. CELEX oznaka EU propisa 32000L0043			
3. Ovlašćeni predlagač propisa: Vlada Obrađivač: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog			4. 19. april 2021. godine			
5. Naziv (nacrt, predloga) propisa čije odredbe su predmet analize usklađenosti sa propisom EU: Predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije Draft Law on Amendments of the Law on the Prohibition of Discrimination			Brojčane oznake (šifre) planiranih propisa iz baze NPAA: NPAA 3.23.3.			
7. Usklađenost odredaba propisa sa odredbama propisa EU: POTPUNO USKLAĐENO						
a)	a1)	b)	b1)	v)	g)	d)
Odredba važećeg propisa EU	Sadržina odredbe	Odredba propisa Republi- ke Srbije	Sadržina odredbe	Uskla- đenost ¹⁴	Razlog za delimičnu usklađenost, neusklađenost ili neprenosivost	Napomena o usklađe- nosti
Article 2 Concept of discrimination 2(2)	For the purposes of paragraph 1: (a) direct discrimination shall be taken to occur where one person is treated less favourably than another is, has been or would be treated in a comparable situation on grounds of racial or ethnic origin; (b) indirect discrimination shall be taken to occur where an apparently neutral provision, criterion or practice would put persons of a racial or ethnic origin at a particular disadvantage compared with other persons, unless that provision, criterion or practice is objectively	čl. 3. i 4.	Član 7. menja se i glasi: „Posredna diskriminacija postoji ako naizgled neutralna odredba, kriterijum ili praksa lice ili grupu lica stavlja ili bi mogla staviti, zbog njihovog ličnog svojstva, u nepovoljan položaj u poređenju sa drugim licima u istoj ili sličnoj situaciji, osim ako je to objektivno opravdano legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primerena i nužna.” U članu 8. reči: „ako su cilj ili posledica preduzetih mera neopravdani, kao i ako ne postoji srazmera između preduzetih	PU		

¹⁴ Potpuno usklađeno – PU, delimično usklađeno – DU, neusklađeno – NU, neprenosivo – NP

	justified by a legitimate aim and the means of achieving that aim are appropriate and necessary.		mera i cilja koji se ovim merama ostvaruje” zamenjuju se rečima: „osim ako je to opravdano legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primerena i nužna.”		
2(3)	Harassment shall be deemed to be discrimination within the meaning of paragraph 1, when an unwanted conduct related to racial or ethnic origin takes place with the purpose or effect of violating the dignity of a person and of creating an intimidating, hostile, degrading, humiliating or offensive environment. In this context, the concept of harassment may be defined in accordance with the national laws and practice of the Member States.	član 5.	Naziv iznad člana 12. menja se i glasi: „Uznemiravanje, ponižavajuće postupanje, polno i rodno uznemiravanje”. Član 12. menja se i glasi: „Zabranjeno je uznemiravanje, ponižavajuće postupanje i polno i rodno uznemiravanje, koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica ili grupe lica na osnovu njihovog ličnog svojstva, a naročito ako se time stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće i uvrldljivo okruženje. Polno uznemiravanje je, u smislu ovog zakona, svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje, koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica ili njegovog ličnog integriteta, a koje izaziva strah ili stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.”	PU	
2(4)	An instruction to discriminate against persons on grounds of racial or ethnic origin shall be deemed to be discrimination within the meaning of paragraph 1.	član 2.	U članu 5. posle reči: „govor mržnje” dodaje se zapeta a reči: „i uznemiravanje i ponižavajuće postupanje” zamenjuju se rečima: „uznemiravanje, ponižavajuće postupanje i polno i rodno uznemiravanje i navođenje na diskriminaciju.” Dodaju se st. 2. i 3. koji glase: „Segregacija je svaki akt kojim fizičko ili pravno lice razdvaja bez objektivnog i razumnog opravdanja druga lica ili grupu lica na osnovu ličnog svojstva iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona. Dobrovoljno odvajanja od drugih lica na osnovu ličnog svojstva ne predstavlja segregaciju. Oblik diskriminacije je i navođenje na diskriminaciju. Diskriminacija postoji ako se lice ili grupa lica navode na diskriminaciju davanjem uputstava kako da se preduzimaju diskriminatorski postupci ili navođenjem na diskriminaciju na drugi sličan način.”	PU	
<i>Article 3</i> Scope	Within the limits of the powers conferred upon the Community, this Directive shall apply to all persons, as regards both the public and private sectors, including public bodies, in relation to: (a) conditions for access to employment, to self-employment and to occupation, including selection criteria and recruitment conditions, whatever the branch of activity and at all levels of the professional hierarchy, including promotion; (b) access to all types and to all levels of vocational		U tački 4) reči: „i drugu organizaciju kojoj je” zamenjuju		Odbijanje da se „dostavi roba” treba takođe smatrati oblikom diskriminacije zajedno sa odbijanjem da se „obezbede usluge”.

	<p>guidance, vocational training, advanced vocational training and retraining, including practical work experience;</p> <p>(c) employment and working conditions, including dismissals and pay;</p> <p>(d) membership of and involvement in an organisation of workers or employers, or any organisation whose members carry on a particular profession, including the benefits provided for by such organisations;</p> <p>(e) social protection, including social security and healthcare;</p> <p>(f) social advantages;</p> <p>(g) education;</p> <p>(h) access to and supply of goods and services which are available to the public, including housing.</p>	član 1.	<p>se rečima: „drugu organizaciju, odnosno fizičko lice kojem je”.</p> <p>Dodaje se tačka 5) koja glasi:</p> <p>„5) poslodavac je domaće ili strano pravno i fizičko lice u javnom i privatnom sektoru, koje zapošljava ili radno angažuje jedno ili više lica, odnosno lice koje u državnom organu, organu autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave vrši prava i dužnosti poslodavca u ime Republike Srbije, autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.”</p>	DU	<p>Međutim, primena (naročito finasijskih) propisa, koji se odnose na oporezivanje, a koji se tiču PDV ne razlikuju odredbe za usluge i za obezbeđenje robe (PDV je opšti porez na troškove koji se plaćaju za dostavljanje robe i za obezbeđenjem usluga), što znači da se odredbe o javnim uslugama već nalaze obuhvaćene obezbeđivanjem robe.</p>	
3(2)	<p>This Directive does not cover difference of treatment based on nationality and is without prejudice to provisions and conditions relating to the entry into and residence of third-country nationals and stateless persons on the territory of Member States, and to any treatment which arises from the legal status of the third-country nationals and stateless persons concerned.</p>			NU	<p>Razlog za izmenu reči: „strana lica” sa rečju: „svako” nije prihvatljiv imajući u vidu da su zaštita stranih lica i lica bez državljanstva njihovih prava i obaveza regulisana brojnim drugim posebnim</p>	

					odredbama. S tim u vezi, odredba iz člana 17. Ustava RS, kojom se stipuliše primena međunarodnih ugovora, garantuje stranim licima u RS sva prava Ustavom i zakonima uz izuzetke od prava koja imaju isključivo državljani RS na osnovu Ustava i zakona.	
<i>Article 5</i> Positive action	With a view to ensuring full equality in practice, the principle of equal treatment shall not prevent any Member State from maintaining or adopting specific measures to prevent or compensate for disadvantages linked to racial or ethnic origin.	član 7.	<p>Član 14. menja se i glasi:</p> <p>„Ne smatraju se diskriminacijom posebne mere uvedene radi postizanja pune ravnopravnosti, zaštite i napretka lica, odnosno grupe lica koja se nalaze u nejednakom položaju.</p> <p>Poslodavci su dužni da preduzmu odgovarajuće mere ako je to potrebno u konkretnom slučaju u cilju obezbeđivanja pristupa, razumno prilagođenog radnog mesta, učešća, stručnog usavršavanja i napredovanja u poslu zaposlenih koji se nalaze u neravnopravnom položaju u odnosu na druge zaposlene, a naročito osoba sa invaliditetom, pripadnika nacionalnih manjina, žena, osoba drugačije seksualne orijentacije, rodnog identiteta, starijih osoba i drugih, osim ako bi ove mere predstavljale nesrazmeran teret za poslodavca. Ne smatra se da je teret nesrazmeran ako je umanjen primerenim merama javnih politika u oblasti rada i zapošljavanja.”</p>	PU		
<i>Article 7</i> Defence of rights	Member States shall ensure that associations, organisations or other legal entities, which have, in accordance with the criteria laid down by their national law, a legitimate interest in ensuring that the provisions of this Directive are complied with, may engage, either on behalf or in support of the complainant, with his or her approval, in any judicial and/or administrative procedure provided for the enforcement of obligations	član 16.	<p>U članu 35. na kraju stava 3. dodaje se rečenica koja glasi:</p> <p>„Udruženje ili organizacija koja se bavi zaštitom ljudskih prava može podneti pritužbu u ime grupe lica čije je pravo povređeno i bez saglasnosti pojedinaca koji čine tu grupu, ukoliko se povreda odnosi na neodređeni broj lica društvene grupe koje povezuje neko lično svojstvo iz člana 2. tačka 1) ovog zakona.”</p>	PU		

	under this Directive.				
<i>Article 8</i> Burden of proof	<p>1. Member States shall take such measures as are necessary, in accordance with their national judicial systems, to ensure that, when persons who consider themselves wronged because the principle of equal treatment has not been applied to them establish, before a court or other competent authority, facts from which it may be presumed that there has been direct or indirect discrimination, it shall be for the respondent to prove that there has been no breach of the principle of equal treatment.</p> <p>2. Paragraph 1 shall not prevent Member States from introducing rules of evidence which are more favourable to plaintiffs.</p> <p>3. Paragraph 1 shall not apply to criminal procedures.</p> <p>4. Paragraphs 1, 2 and 3 shall also apply to any proceedings brought in accordance with Article 7(2).</p> <p>5. Member States need not apply paragraph 1 to proceedings in which it is for the court or competent body to investigate the facts of the case.</p>	član 18.	<p>Član 37. menja se i glasi: „Ukoliko su ispunjeni uslovi za dalje postupanje po pritužbi Poverenik dostavlja pritužbu licu protiv koga je podneta, u roku od 15 dana od dana prijema uredne pritužbe. Poverenik utvrđuje činjenično stanje uvidom u sve dokaze koji su od značaja za postupanje i odlučivanje i uzimanjem izjave od podnosioca pritužbe, lica protiv kojeg je pritužba podneta, kao i drugih lica. Ukoliko je lice protiv kojeg je pritužba podneta otklonilo posledice postupanja koje je bilo razlog podnošenja pritužbe, a podnosilac pritužbe je saglasan da su posledice otklonjene, Poverenik ne postupa dalje po pritužbi. Saglasnost iz stava 3. ovog člana podnosilac pritužbe daje najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema dopisa Poverenika. Ukoliko podnosilac pritužbe ne da saglasnost ili se u roku iz stava 4. ovog člana ne izjasni, Poverenik nastavlja postupak po pritužbi.”</p>	PU	
<i>Article 9</i> Victimisation	Member States shall introduce into their national legal systems such measures as are necessary to protect individuals from any adverse treatment or adverse consequence as a reaction to a complaint or to proceedings aimed at enforcing compliance with the principle of equal treatment.	član 19.	<p>U članu 38. menjaju se naziv iznad člana i član, koji glase: „Postizanje sporazuma Član 38. Poverenik, u toku postupka do donošenja mišljenja, može predložiti sprovođenje postupka pregovaranja radi postizanja sporazuma, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak posredovanja u rešavanju sporova. Ovaj postupak je besplatan za podnosioca pritužbe pred Poverenikom. U slučaju da postupak iz stava 1. ovog člana nije uspešno okončan u zakonom predviđenom roku, Poverenik nastavlja postupanje po pritužbi.”</p>	PU	
			<p>Član 33. menja se i glasi: „Poverenik: 1) licu koje smatra da je pretrpelo diskriminaciju pruža informacije i savetuje ga nepristrasno i nezavisno o ostvarivanju prava i zaštiti od diskriminacije; 2) postupa po pritužbama zbog diskriminacije, daje mišljenja i preporuke u konkretnim slučajevima i izriče mere u skladu sa članom 40. ovog zakona; 3) podnosi tužbe iz člana 43. ovog zakona, zbog povrede prava iz ovog zakona, u svoje ime, a za račun diskriminisanog lica,</p>	PU	

<p><i>Article 10</i> Dissemination of information</p>	<p>Member States shall take care that the provisions adopted pursuant to this Directive, together with the relevant provisions already in force, are brought to the attention of the persons concerned by all appropriate means throughout their territory.</p>	<p>čl. 15. i 17.</p>	<p>uz saglasnost tog lica, osim kada je u pitanju grupa lica ukoliko postupak pred sudom po istoj stvari nije već pokrenut ili pravnosnažno okončan;</p> <p>4) pridružuje se tužiocu kao umešač u postupku koji je diskriminisano lice pokrenulo, uz njegovu saglasnost, a ako se postupak vodi radi zaštite od diskriminacije grupe lica, saglasnost tužioca nije potrebna;”</p> <p>5) podnosi zahtev za pokretanje prekršajnog postupka zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija;</p> <p>6) podnosi godišnji i poseban izveštaj Narodnoj skupštini o stanju u oblasti zaštite ravnopravnosti;</p> <p>7) upozorava javnost na najčešće, tipične i teške slučajeve diskriminacije;</p> <p>8) prati sprovođenje zakona i drugih propisa, inicira donošenje ili izmenu propisa i daje mišljenje o odredbama nacrtu zakona i drugih propisa u cilju unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;</p> <p>9) uspostavlja i održava saradnju sa organima javne vlasti i organizacijama na teritoriji Republike Srbije, regionalnim, odnosno međunarodnim i drugim telima, organima i organizacijama nadležnim za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;</p> <p>10) upućuje preporuke mera organima javne vlasti i drugim licima za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;</p> <p>11) saraduje sa udruženjima, koja imaju interes za učešće u borbi protiv diskriminacije;</p> <p>12) organizuje, odnosno sprovodi nezavisna istraživanja iz oblasti unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije i objavljuje stručne publikacije, obaveštenja i informacije iz oblasti unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije;</p> <p>13) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.”</p> <p>Član 36. menja se i glasi: „Poverenik ne postupa po pritužbi: 1) ako utvrdi da nije nadležan; 2) ako podnosilac pritužbe u ostavljenom roku nije otklonio nedostatke u pritužbi; 3) ako je postupak za zaštitu od diskriminacije pred sudom po istoj stvari pokrenut ili pravnosnažno okončan; 4) u slučaju smrti podnosioca pritužbe ili brisanja iz registra ako je u pitanju pravno lice; 5) ako je očigledno da nema povrede prava na koju</p>			
---	---	--------------------------	--	--	--	--

			<p>podnosilac ukazuje;</p> <p>6) ako je u istoj stvari već postupao u skladu sa članom 33. ovog zakona, a nisu podneti novi dokazi;</p> <p>7) ako se utvrdi da je zbog protoka vremena nemoguće postići svrhu postupanja;</p> <p>8) ako je postupak postizanja sporazuma uspešno okončan;</p> <p>9) ako je podnosilac pritužbe odustao od pritužbe;</p> <p>10) u drugim slučajevima propisanim zakonom.</p> <p>U svim slučajevima, osim u slučaju iz tačke 4. stav 1. ovog člana, Poverenik će pismeno obavestiti podnosioca pritužbe.”</p>			
<i>Article 13</i>	Member States shall designate a body or bodies for the promotion of equal treatment of all persons without discrimination on the grounds of racial or ethnic origin. These bodies may form part of agencies charged at national level with the defence of human rights or the safeguard of individuals' rights.	član 13.	<p>U članu 30. posle stava 7. dodaje se stav 8. koji glasi: „Narodna skupština započinje postupak izbora novog Poverenika tri meseca pre isteka mandata Poverenika. Do izbora novog Poverenika funkciju Poverenika obavlja Poverenik kome ističe mandat.”</p> <p>Dosadašnji stav 8. postaje stav 9.</p>	PU		
<i>Article 15</i> Sanctions	Member States shall lay down the rules on sanctions applicable to infringements of the national provisions adopted pursuant to this Directive and shall take all measures necessary to ensure that they are applied. The sanctions, which may comprise the payment of compensation to the victim, must be effective, proportionate and dissuasive. The Member States shall notify those provisions to the Commission by 19 July 2003 at the latest and shall notify it without delay of any subsequent amendment affecting them.	čl. 22–26.	<p>U članu 50. broj 10.000 zamenjuje se brojem 20.000.</p> <p>U članu 51. stav 2, članu 52. st. 3. i 4, članu 53. st. 1. i 3, članu 54. stav 2, članu 55. stav 3, članu 56. stav 2, članu 57. stav 2, članu 58. stav 2, članu 59. stav 2. i članu 60. stav 2. broj 5.000 zamenjuju se brojem 20.000.</p> <p>U članu 50, članu 51. stav 2, članu 52. st. 3. i 4, članu 53. st. 1. i 3, članu 54. stav 2, članu 55. stav 3, članu 56. stav 2, članu 57. stav 2, članu 58. stav 2, članu 59. stav 2. i članu 60. stav 2. broj 50.000 zamenjuje se brojem 100.000.</p> <p>U članu 51. stav 1, članu 52. st. 1. i 2, članu 53. stav 2, članu 54. stav 1, članu 55. st. 1. i 2, članu 56. stav 1, članu 57. stav 1, članu 58. stav 1, članu 59. stav 1. i članu 60. stav 1. broj 10.000 zamenjuje se brojem 50.000.</p> <p>U članu 51. stav 1, članu 52. st. 1. i 2, članu 53. st. 2, članu 54. stav 1, članu 55. st. 1. i 2, članu 56. stav 1, članu 57. stav 1, članu 58. stav 1, članu 59. stav 1. i članu 60. stav 1. broj 100.000 zamenjuje se brojem 500.000.</p> <p>U članu 55. stav 1. posle reči: „s obzirom na pol, odnosno” dodaju se reči: „rod, rodni identitet ili zbog promene pola”.</p> <p>U članu 56. stav 1. posle reči: „seksualne orijentacije” dodaju se reči: „ili ih diskriminiše zbog seksualne orijentacije”.</p>	PU		

			<p>U članu 57. stav 1. posle reči: „odnosno maloletnika prema” dodaju se reči: „zdravstvenom stanju, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti” i zapeta.</p> <p>U članu 59. stav 1. posle reči: „političkoj stranci” dodaju se reči: „ili sindikalnoj organizaciji”.</p>			
--	--	--	--	--	--	--

1. Naziv propisa EU: COUNCIL DIRECTIVE 2000/78/EC of 27 November 2000 Establishing a General Framework for Equal Treatment in Employment and Occupation Direktiva 2000/78/EZ od 27. novembra 2000. godine o opštem okviru za jednako postupanje sa građanima prilikom zapošljavanja i na radu				2. CELEX oznaka EU propisa 32000L0078		
3.Ovlašćeni predlagač propisa: Vlada Obrađivač: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog				4. 19. april 2021. godine		
5. Naziv (nacarta, predloga) propisa čije odredbe su predmet analize usklađenosti sa propisom EU: Predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije Draft Law on Amendments of the Law on the Prohibition of Discrimination				6. Brojčane oznake (šifre) planiranih propisa iz baze NPAA NPAA 3.23.3.		
7. Usklađenost odredaba propisa sa odredbama propisa EU: POTPUNO USKLAĐENO						
a)	a1)	b)	b1)	v)	g)	d)
Odredba važećeg propisa EU	Sadržina odredbe	Odredba propisa Republike Srbije	Sadržina odredbe	Usklađenost ¹⁵	Razlog za delimičnu usklađenost, neusklađenost ili neprenosivost	Napomena o usklađenosti
Article 2 Concept of discrimination 2(2)	(b) indirect discrimination shall be taken to occur where an apparently neutral provision, criterion or practice would put persons having a particular religion or belief, a particular disability, a particular age, or a particular sexual orientation at a particular disadvantage compared with other persons unless: (i) that provision, criterion or practice is objectively justified by a legitimate aim and the means of achieving that aim are appropriate and necessary, or (ii) as regards persons with a particular disability, the employer or any person or organisation to whom this Directive applies, is obliged, under national legislation, to take appropriate measures in line with the principles contained in Article 5 in order to eliminate disadvantages	čl. 3. i 4.	Član 7. menja se i glasi: „Posredna diskriminacija postoji ako naizgled neutralna odredba, kriterijum ili praksa lice ili grupu lica stavlja ili bi mogla staviti, zbog njihovog ličnog svojstva, u nepovoljan položaj u poređenju sa drugim licima u istoj ili sličnoj situaciji, osim ako je to objektivno opravdano legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primerena i nužna.” U članu 8. reči: „ako su cilj ili posledica preduzetih mera neopravdani, kao i ako ne postoji srazmera između preduzetih mera i cilja koji se ovim merama ostvaruje” zamenjuju se rečima: „osim ako je to opravdano legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primerena i	PU		

¹⁵ Potpuno usklađeno – PU, delimično usklađeno – DU, neusklađeno – NU, neprenosivo – NP

	entailed by such provision, criterion or practice.		nužna.”			
2(3)	Harassment shall be deemed to be a form of discrimination within the meaning of paragraph 1, when unwanted conduct related to any of the grounds referred to in Article 1 takes place with the purpose or effect of violating the dignity of a person and of creating an intimidating, hostile, degrading, humiliating or offensive environment. In this context, the concept of harassment may be defined in accordance with the national laws and practice of the Member States.	član 5.	<p>Naziv iznad člana 12. menja se i glasi: „Uznemiravanje, ponižavajuće postupanje, polno i rodno uznemiravanje”.</p> <p>Član 12. menja se i glasi: „Zabranjeno je uznemiravanje, ponižavajuće postupanje i polno i rodno uznemiravanje, koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica ili grupe lica na osnovu njihovog ličnog svojstva, a naročito ako se time stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće i uvredljivo okruženje.</p> <p>Polno uznemiravanje je, u smislu ovog zakona, svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje, koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica ili njegovog ličnog integriteta, a koje izaziva strah ili stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.”</p>	PU		
2(4)	An instruction to discriminate against persons on any of the grounds referred to in Article 1 shall be deemed to be discrimination within the meaning of paragraph 1.	član 2.	<p>U članu 5. posle reči: „govor mržnje” dodaje se zapeta a reči: „i uznemiravanje i ponižavajuće postupanje” zamenjuju se rečima: „uznemiravanje, ponižavajuće postupanje i polno i rodno uznemiravanje i navođenje na diskriminaciju.”</p> <p>Dodaju se st. 2. i 3. koji glase: „Segregacija je svaki akt kojim fizičko ili pravno lice razdvaja bez objektivnog i razumnog opravdanja druga lica ili grupu lica na osnovu ličnog svojstva iz člana 2. stav 1. tačka 1) ovog zakona. Dobrovoljno odvajanja od drugih lica na osnovu ličnog svojstva ne predstavlja segregaciju.</p> <p>Oblik diskriminacije je i navođenje na diskriminaciju. Diskriminacija postoji ako se lice ili grupa lica navode na diskriminaciju davanjem uputstava kako da se preduzimaju diskriminatorni postupci ili navođenjem na diskriminaciju na drugi sličan način.”</p>	PU		
Article 3 Scope 3(1)	Within the limits of the areas of competence conferred on the Community, this Directive shall apply to all persons, as regards both the public and private sectors, including public bodies, in relation to: (a) conditions for access to employment, to self-employment or to occupation, including selection criteria and recruitment conditions, whatever the branch of activity and at all levels of the professional hierarchy, including promotion;	član 1.	<p>U tački 4) reči: „i drugu organizaciju kojoj je” zamenjuju se rečima: „drugu organizaciju, odnosno fizičko lice kojem je”.</p> <p>Dodaje se tačka 5) koja glasi: „5) poslodavac je domaće ili strano pravno i fizičko lice u javnom i privatnom sektoru, koje zapošljava ili radno angažuje jedno ili više lica, odnosno lice koje u državnom organu, organu autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave vrši prava i dužnosti poslodavca u ime</p>	PU		

	<p>(b) access to all types and to all levels of vocational guidance, vocational training, advanced vocational training and retraining, including practical work experience;</p> <p>(c) employment and working conditions, including dismissals and pay;</p> <p>(d) membership of, and involvement in, an organisation of workers or employers, or any organisation whose members carry on a particular profession, including the benefits provided for by such organisations.</p>		Republike Srbije, autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.”		
3(2)	<p>This Directive does not cover differences of treatment based on nationality and is without prejudice to provisions and conditions relating to the entry into and residence of third-country nationals and stateless persons in the territory of Member States, and to any treatment which arises from the legal status of the third-country nationals and stateless persons concerned.</p>			NU	<p>Razlog za izmenu reči: „strana lica” sa rečju: „svako” nije prihvatljiv imajući u vidu da su zaštita stranih lica i lica bez državljanstva njihovih prava i obaveza regulisana brojnim drugim posebnim odredbama. S tim u vezi, odredba iz člana 17. Ustava RS, kojom se stipuliše primena međunarodnih ugovora, garantuje stranim licima u RS sva prava Ustavom i zakonima uz izuzetke od prava koja imaju isključivo državljani RS na</p>

					osnovu Ustava i zakona.	
<p><i>Article 6</i> Justification of differences of treatment on grounds of age</p>	<p>Notwithstanding Article 2(2), Member States may provide that differences of treatment on grounds of age shall not constitute discrimination, if, within the context of national law, they are objectively and reasonably justified by a legitimate aim, including legitimate employment policy, labour market and vocational training objectives, and if the means of achieving that aim are appropriate and necessary. Such differences of treatment may include, among others:</p> <p>(a) the setting of special conditions on access to employment and vocational training, employment and occupation, including dismissal and remuneration conditions, for young people, older workers and persons with caring responsibilities in order to promote their vocational integration or ensure their protection;</p> <p>(b) the fixing of minimum conditions of age, professional experience or seniority in service for access to employment or to certain advantages linked to employment;</p> <p>(c) the fixing of a maximum age for recruitment which is based on the training requirements of the post in question or the need for a reasonable period of employment before retirement.</p>	<p>član 11.</p>	<p>U članu 23. u stavu 2. reč: „Stari” zamenjuje se rečju: „Stariji”.</p> <p>Posle stava 2. dodaje se stav 3. koji glasi:</p> <p>„Različito postupanje na osnovu starosnog doba ne smatra se diskriminacijom ukoliko je objektivno i razumno opravdano legitimnim ciljem, a posebno legitimno utvrđenom politikom zapošljavanja, ciljevima tržišta rada, dodatnog obrazovanja i obuke, odnosno stručnog usavršavanja, i ako su načini ostvarivanja tog cilja primereni i nužni, kao što su:</p> <p>1) postavljanje posebnih uslova za zapošljavanje, obavljanje poslova i dodatno obrazovanje, odnosno stručno osposobljavanje i usavršavanje, uključujući i uslove u pogledu zarade i prestanka radnog odnosa, za omladinu, starije i lica koja imaju obavezu izdržavanja ili staranja, a sa ciljem podsticanja njihovog uključivanja na tržište rada ili obezbeđivanja njihove zaštite;</p> <p>2) određivanje minimalnih uslova u pogledu starosnog doba, radnog iskustva ili godina službe za pristup zapošljavanju ili obezbeđivanju određenih prednosti u vezi sa zapošljavanjem;</p> <p>3) određivanje najvišeg starosne granice za popunjavanje radnih mesta, koja se zasniva na zahtevima vezanim za dodatno obrazovanje, odnosno stručno osposobljavanje i usavršavanje za određeno radno mesto ili na potrebi za razumnom dužinom radnog staža pre ispunjavanja uslova za ostvarenje prava na penziju.”</p>	<p>PU</p>		
<p><i>Article 7</i> Positive action</p>	<p>With a view to ensuring full equality in practice, the principle of equal treatment shall not prevent any Member State from maintaining or adopting specific measures to prevent or compensate for disadvantages linked to any of the grounds referred to in Article 1.</p>	<p>član 7.</p>	<p>Član 14. menja se i glasi:</p> <p>„Ne smatraju se diskriminacijom posebne mere uvedene radi postizanja pune ravnopravnosti, zaštite i napretka lica, odnosno grupe lica koja se nalaze u nejednakom položaju.</p> <p>Poslodavci su dužni da preuzmu odgovarajuće mere ako je to potrebno u konkretnom slučaju u cilju obezbeđivanja pristupa, razumno prilagođenog radnog mesta, učešća, stručnog usavršavanja i napredovanja u poslu zaposlenih koji se nalaze u neravnopravnom položaju u odnosu na druge zaposlene, a naročito osoba sa invaliditetom, pripadnika nacionalnih manjina, žena, osoba drugačije seksualne orijentacije, rodnog identiteta, starije</p>	<p>PU</p>		

			osobe i drugih, osim ako bi ove mere predstavljale nesrazmeran teret za poslodavca. Ne smatra se da je teret nesrazmeran ako je umanjen primerenim merama javnih politika u oblasti rada i zapošljavanja.”			
<i>Article 9</i> Defence of rights	Member States shall ensure that associations, organisations or other legal entities which have, in accordance with the criteria laid down by their national law, a legitimate interest in ensuring that the provisions of this Directive are complied with, may engage, either on behalf or in support of the complainant, with his or her approval, in any judicial and/or administrative procedure provided for the enforcement of obligations under this Directive.	član 16.	U članu 35. na kraju stava 3. dodaje se rečenica koja glasi: „Udruženje ili organizacija koja se bavi zaštitom ljudskih prava može podneti pritužbu u ime grupe lica čije je pravo povređeno i bez saglasnosti pojedinaca koji čine tu grupu, ukoliko se povreda odnosi na neodređeni broj lica društvene grupe koje povezuje neko lično svojstvo iz člana 2. tačka 1) ovog zakona.”	PU		
<i>Article 10</i> Burden of proof	1. Member States shall take such measures as are necessary, in accordance with their national judicial systems, to ensure that, when persons who consider themselves wronged because the principle of equal treatment has not been applied to them establish, before a court or other competent authority, facts from which it may be presumed that there has been direct or indirect discrimination, it shall be for the respondent to prove that there has been no breach of the principle of equal treatment. 2. Paragraph 1 shall not prevent Member States from introducing rules of evidence which are more favourable to plaintiffs. 3. Paragraph 1 shall not apply to criminal procedures. 4. Paragraphs 1, 2 and 3 shall also apply to any legal proceedings commenced in accordance with Article 9(2). 5. Member States need not apply paragraph 1 to proceedings in which it is for the court or competent body to investigate the facts of the case.	član 18.	Član 37. menja se i glasi: „Ukoliko su ispunjeni uslovi za dalje postupanje po pritužbi Poverenik dostavlja pritužbu licu protiv koga je podneta, u roku od 15 dana od dana prijema uredne pritužbe. Poverenik utvrđuje činjenično stanje uvidom u sve dokaze koji su od značaja za postupanje i odlučivanje i uzimanjem izjave od podnosioca pritužbe, lica protiv kojeg je pritužba podneta, kao i drugih lica. Ukoliko je lice protiv kojeg je pritužba podneta otklonilo posledice postupanja koje je bilo razlog podnošenja pritužbe, a podnosilac pritužbe je saglasan da su posledice otklonjene, Poverenik ne postupa dalje po pritužbi. Saglasnost iz stava 3. ovog člana podnosilac pritužbe daje najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema dopisa Poverenika. Ukoliko podnosilac pritužbe ne da saglasnost ili se u roku iz stava 4. ovog člana ne izjasni, Poverenik nastavlja postupak po pritužbi.”	PU		
<i>Article 11</i> Victimisation	Member States shall introduce into their national legal systems such measures as are necessary to protect employees against dismissal or other adverse treatment by the employer as a reaction to a complaint within the undertaking or to any legal proceedings aimed at enforcing compliance with the principle of equal treatment.	član 19.	U članu 38. menjaju se naziv iznad člana i član, koji glase: „Postizanje sporazuma Član 38. Poverenik, u toku postupka do donošenja mišljenja, može predložiti sprovođenje postupka pregovaranja radi postizanja sporazuma, u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak posredovanja u rešavanju sporova. Ovaj postupak je besplatan za podnosioca pritužbe pred Poverenikom. U slučaju da postupak iz stava 1. ovog člana nije uspešno okončan u zakonom predviđenom roku, Poverenik nastavlja postupanje po pritužbi.”	PU		

<p><i>Article 12</i> Dissemination of information</p>	<p>Member States shall take care that the provisions adopted pursuant to this Directive, together with the relevant provisions already in force in this field, are brought to the attention of the persons concerned by all appropriate means, for example at the workplace, throughout their territory.</p>	<p>čl. 15. i 17.</p>	<p>„Poverenik: 1) licu koje smatra da je pretrpelo diskriminaciju pruža informacije i savetuje ga nepristrasno i nezavisno o ostvarivanju prava i zaštiti od diskriminacije; 2) postupa po pritužbama zbog diskriminacije, daje mišljenja i preporuke u konkretnim slučajevima i izriče mere u skladu sa članom 40. ovog zakona; 3) podnosi tužbe iz člana 43. ovog zakona, zbog povrede prava iz ovog zakona, u svoje ime, a za račun diskriminisanog lica, uz saglasnost tog lica, osim kada je u pitanju grupa lica ukoliko postupak pred sudom po istoj stvari nije već pokrenut ili pravnosnažno okončan; 4) pridružuje se tužiocu kao umešač u postupku koji je diskriminisanom lice pokrenulo, uz njegovu saglasnost, a ako se postupak vodi radi zaštite od diskriminacije grupe lica, saglasnost tužioca nije potrebna;” 5) podnosi zahtev za pokretanje prekršajnog postupka zbog povrede odredaba kojima se zabranjuje diskriminacija; 6) podnosi godišnji i poseban izveštaj Narodnoj skupštini o stanju u oblasti zaštite ravnopravnosti; 7) upozorava javnost na najčešće, tipične i teške slučajeve diskriminacije; 8) prati sprovođenje zakona i drugih propisa, inicira donošenje ili izmenu propisa i daje mišljenje o odredbama nacrtu zakona i drugih propisa u cilju unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije; 9) uspostavlja i održava saradnju sa organima javne vlasti i organizacijama na teritoriji Republike Srbije, regionalnim, odnosno međunarodnim i drugim telima, organima i organizacijama nadležnim za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije; 10) upućuje preporuke mera organima javne vlasti i drugim licima za ostvarivanje ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije; 11) saraduje sa udruženjima, koja imaju interes za učešće u borbi protiv diskriminacije; 12) organizuje, odnosno sprovodi nezavisna istraživanja iz oblasti unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije i objavljuje stručne publikacije, obaveštenja i informacije iz oblasti unapređenja ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije; 13) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.”</p>	<p>PU</p>	
---	--	----------------------	--	-----------	--

			<p>Član 36. menja se i glasi: „Poverenik ne postupa po pritužbi: 1) ako utvrdi da nije nadležan; 2) ako podnosilac pritužbe u ostavljenom roku nije otklonio nedostatke u pritužbi; 3) ako je postupak za zaštitu od diskriminacije pred sudom po istoj stvari pokrenut ili pravnosnažno okončan; 4) u slučaju smrti podnosioca pritužbe ili brisanja iz registra ako je u pitanju pravno lice; 5) ako je očigledno da nema povrede prava na koju podnosilac ukazuje; 6) ako je u istoj stvari već postupao u skladu sa članom 33. ovog zakona, a nisu podneti novi dokazi; 7) ako se utvrdi da je zbog proteka vremena nemoguće postići svrhu postupanja; 8) ako je postupak postizanja sporazuma uspešno okončan; 9) ako je podnosilac pritužbe odustao od pritužbe; 10) u drugim slučajevima propisanim zakonom. U svim slučajevima, osim u slučaju iz tačke 4. stav 1. ovog člana, Poverenik će pismeno obavestiti podnosioca pritužbe.”</p>		
<p><i>Article 17</i> Sanctions</p>	<p>Member States shall lay down the rules on sanctions applicable to infringements of the national provisions adopted pursuant to this Directive and shall take all measures necessary to ensure that they are applied. The sanctions, which may comprise the payment of compensation to the victim, must be effective, proportionate and dissuasive. Member States shall notify those provisions to the Commission by 2 December 2003 at the latest and shall notify it without delay of any subsequent amendment affecting them.</p>	<p>čl. 22–26.</p>	<p>U članu 50. broj 10.000 zamenjuje se brojem 20.000. U članu 51. stav 2, članu 52. st. 3. i 4, članu 53. st. 1. i 3, članu 54. stav 2, članu 55. stav 3, članu 56. stav 2, članu 57. stav 2, članu 58. stav 2, članu 59. stav 2. i članu 60. stav 2. broj 5.000 zamenjuju se brojem 20.000. U članu 50, članu 51. stav 2, članu 52. st. 3. i 4, članu 53. st. 1. i 3, članu 54. stav 2, članu 55. stav 3, članu 56. stav 2, članu 57. stav 2, članu 58. stav 2, članu 59. stav 2. i članu 60. stav 2. broj 50.000 zamenjuje se brojem 100.000. U članu 51. stav 1, članu 52. st. 1. i 2, članu 53. stav 2, članu 54. stav 1, članu 55. st. 1. i 2, članu 56. stav 1, članu 57. stav 1, članu 58. stav 1, članu 59. stav 1. i članu 60. stav 1. broj 10.000 zamenjuje se brojem 50.000. U članu 51. stav 1, članu 52. st. 1. i 2, članu 53. st. 2, članu 54. stav 1, članu 55. st. 1. i 2, članu 56. stav 1, članu 57. stav 1, članu 58. stav 1, članu 59. stav 1. i članu 60. stav 1. broj 100.000 zamenjuje se brojem 500.000.</p>	<p>PU</p>	

			<p>U članu 55. stav 1. posle reči: „s obzirom na pol, odnosno” dodaju se reči: „rod, rodni identitet ili zbog promene pola”.</p> <p>U članu 56. stav 1. posle reči: „seksualne orijentacije” dodaju se reči: „ili ih diskriminiše zbog seksualne orijentacije”.</p> <p>U članu 57. stav 1. posle reči: „odnosno maloletnika prema” dodaju se reči: „zdravstvenom stanju, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, polnim karakteristikama, etničkom poreklu, nacionalnoj pripadnosti” i zapeta.</p> <p>U članu 59. stav 1. posle reči: „političkoj stranci” dodaju se reči: „ili sindikalnoj organizaciji”.</p>			
--	--	--	--	--	--	--